

Obisk

Foto VI. Koman)

Junak iz sinjske Alke

Ilustrirani družinski mesečnik

8

1. Nj. Vis. kneginja Olga razdeljuje nagrade najboljšim učenkam v šoli za bolničarke v Beogradu. Prva med najboljšimi je bila Slovenka Sonja Bukovčeva, ki ji kneginja daje kot svoje darilo zlato uro. 2. Kneginja Olga v pogovoru z gojenkami bolničarske šole. 3. Novi prosvetni minister dr. Anton Korošec je velik prijatelj časnikarjev, kakor priča slika. 4. Prvi sovjetski poslanik na našem dvoru, Viktor Andrejevič Plotnikov, ob prihodu v Ljubljano.

Igra v pesku

10	FOTOGRAFSKA REPORTAŽA	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...
11	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...
12	DO 1. SEPTEMBRA 1940	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...
13	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...
14	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...
15	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...	...vendar mora opredeliti zaključene dele v gemnem obsegu...

RAZPIS NAGRAD

ZA NAJBOLJŠE LITERARNE IN FOTOGRAFSKE PRISPEVKE

Uredništvo »Obiska« razpisuje v želji, da bi nudilo svojim naročnikom čim boljšo in čim zanimivejšo vsebino, nagrade za najboljšo novelo ali črtico, najboljši potopis s slikami in najboljšo fotografsko reportažo. Nagrade so naslednje:

ZA NAJBOLJŠO NOVELO:

1. nagrado	dinarjev 700.—
2. nagrado	dinarjev 300.—

ZA NAJBOLJŠI POTOPIS S SLIKAMI

1. nagrado	dinarjev 700.—
2. nagrado	dinarjev 300.—

ZA NAJBOLJŠO FOTOGRAFSKO REPORTAŽO

1. nagrado	dinarjev 500.—
2. nagrado	dinarjev 200.—

Pogoji: zanimivost in izvirnost.

NOVELA ali črtica sme obsegati največ 2 in pol strani čistega tiska v »Obisku«. Prednost pri ocenjevanju bodo imela dela z mnogo dejanja in dramatike, ker prihajajo tako bolj v poštev za ilustriranje z risbo.

POTOPIS sme obsegati največ 2 in pol strani čistega tiska. Priložene mu morajo biti vsaj tri fotografije ali risbe v zvezi z besedilom. Snov potopisa je lahko domača ali tuja. Lahko je potopis tudi večji kakor je določeno zgoraj, da bi se nadaljeval v več številkah, vendar mora obsegati zaključene dele v gornjem obsegu, da bi bila v vsaki številki priobčena zaokrožena celota.

FOTOGRAFSKA REPORTAŽA mora obsegati najmanj šest med sabo povezanih slik o kateremkoli domačem ali tujem dogodku, zanimivosti, osebnosti, delu, običaju itd.

Prispevke je treba poslati uredništvu »Obiska«, Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna

DO 1. SEPTEMBRA 1940.

O razdelitvi nagrad bo odločalo posebno razsodišče, ki ga sestavljajo: M. Javornik, L. Klakočar, dr. T. Debeljak in J. Hafner.

Rokopisi naj bodo v treh tipkanih izvodih, fotografije v kopijah ali povečavah oblike 13 × 18 cm. Uredništvo si pridržuje pravico do objave vseh, tudi nenagrajenih prispevkov, za katere bo izplačan običajni honorar. Običajni honorar dobe tudi avtorji nagrajenih prispevkov (za besedilo in za slike). Razdelitev nagrad bo objavljena v oktobrski številki »Obiska« ter v dnevnikih »Slovenec« in »Slovenskem domu«.

ILUSTRIRANI DRUŽINSKI MESEČNIK - LETO I. - 1940 - ŠTEV. 8

AVGUST

1	ČETRTEK Vezi sv. Petra
2	PETEK † Porciunkula
3	SOBOTA Najd. sv. Štef.
4	NEDELJA 12. p. Dominik
5	PONEDELJEK Mar. Snežna
6	TOREK Gosp. izpr.
7	SREDA Kajetan
8	ČETRTEK Cirijak
9	PETEK † Roman
10	SOBOTA Lavrencij, m.
11	NEDELJA 13. p. Tiburcij
12	PONEDELJEK Klara, devica
13	TOREK Hip. in Kasij
14	SREDA † Evzebij, sp.
15	ČETRTEK Vnebov. M. D.

26. avgusta 1938. je v Skočjanu na Koroškem umrl župnik Vinko Poljanec, narodni trpin in voditelj koroških Slovencev po plebiscitu. Bil je predsednik in ustanovitelj »Političnega društva za koroške Slovence, od 1921. do 1927. slovenski poslanec na Dunaju, predsednik Slovenske prosvetne zveze na Koroškem in je od plebiscita dalje imel nad 700 shodov za ohranitev narodne zavednosti koroških Slovencev.

4. avgusta 1727. se je v Grabštajnu na Koroškem rodil Ožbolt Gutsmann, jezikoslovnin in nabožni pisatelj, ki je s svojo slovnico, slovarjem in drugimi deli dal temelj koroški slovenski književnosti.

6. avgusta 1931. je na Bledu umrl pravni in kulturni delavec dr. Danilo Majaron, dolgoletni urednik »Slovenskega pravnika, ki je že pred vojno sestavil slovito spomenico za slovensko vseučilišče. Po vojni je bil predsednik vseučiliške komisije v Ljubljani in zaradi svojih zaslug pri ustanavljanju slovenske univerze imenovan za njenega častnega doktorja.

9. avgusta 1928. je umrl v Kranju Anton Koblar, zgodovinar in politik, ustanovitelj in sedemnajst let urednik »Izvestij Muzejskega društva za Kranjsko«, pisec »Zgodovine železarstva na Kranjskem«, dvakrat državni poslanec.

11. avgusta 1924. je umrl v Ljubljani Miha Moškerc, častnikar in socialni organizator krščansko mislečega delavstva.

12. avgusta 1875. je v Hodošu umrl Janoš Karboš, za Kuzmičem najplodovitejši evangeličanski pisatelj slovenskega Prekmurja.

15. avgusta 1831. se je v St. Jurju ob južni železnici rodil Gustav Ipavic, skladatelj, oče himne »Slovenec sem« in drugih že napol narodnih pesmi. (»Kje so moje rožice«.)

18. avgusta 1818. se je v Ljubljani rodil Franc Malavašič, pisatelj in prevajalec, izdajatelj prvega slovenskega družinskega lista »Slovenec«.

20. avgusta 1683. se je v Skofji Loki rodil Jernej Basar, nabožni pisatelj in pridigar, ki je prvi poudarjal važnost pridigovanja v narodnem jeziku.

21. avgusta 1780. se je v Repnjah na Gorenjskem rodil Jernej Kopitar, slavist in slovenski preporoditelj. Pod njegovim vodstvom je Vuk Karadžić prenovil srbski jezik in mu dal pravopis. Kopitar si je v svojem delu prizadeval za jezikovno enotnost Slovencev, spisal je številna znanstvena dela, med njimi »Slovnico slovenskega jezika na Kranjskem« in je bil za zahodno Evropo obveščevalec o slovenski književnosti.

31. avgusta 1589. je v Ljubljani umrl Jurij Dalmatin, tvorec prvega celotnega prevoda sv. pisma, ki je izšlo leta 1583. To ogromno delo je dovršil v desetih letih.

16	PETEK † Rok
17	SOBOTA Liberat, opat
18	NEDELJA 14. p. Helena
19	PONEDELJEK Ludovik, škof
20	TOREK Bernard
21	SREDA Ivana Fr., vd.
22	ČETRTEK Timotej
23	PETEK † Filip
24	SOBOTA Jernej, ap.
25	NEDELJA 15. p. Ludovik
26	PONEDELJEK Ceferin, pap.
27	TOREK Jožef Kal.
28	SREDA Avguštin
29	ČETRTEK Janezovo obl.
30	PETEK † Roza L.
31	SOBOTA Rajmund, sp.

Na

4

galeriji

Dvorno gledališče se je polnilo. Kar ima prestolno mesto najlepšega, od zlate mladosti, do snežne starosti, je dalo v to dvorano. Tu se naslanja na rdeči žamet udobnih sedežev, sklanja se, gleda skozi kukala in se smeje, ne morda komu, ki se mu priklanja, ampak kar tako, zagonetno, samo od sebe. Vzrok je morda v plospu samem, v zraku, za zagrinjalom in za kulisami —

saj je vseeno, kje; v tisti privlačni sili, ki jih je privabila skupaj.

Sedel sem na četrti galeriji in bilo mi je, kakor da sedim v cesarjevi loži. Tik pod menoj je sedela mlada deklica, nemirna kakor trak v vetru. Njena zlata glavica je bila ko roža. Nisem še primerjal ženske glave z rožo; ta glavica je bila resnično ko roža. Z živimi gibi telesa je hotela povedati nekaj prav tako zagonetnega, kakor je bil zagoneten smeh ljudi v dvorani. Dvoje kit ji je viselo po hrbtu; enkrat sem se jih skoraj dotaknil s kolenom, in sem se prestrašil.

Na moji levici je sedela stara gospa; njeni sivi lasje so bili ko črešnjevo cvetje. Držala se je ponosno in gledala s polzaprtimi očmi. Na uvelih ustnah ji je visel nasmeh, drugim enak. Morda hodi že pol stoletja sem, na isto mesto, ki ga ne more zapustiti. Morda je že njena mati hodila na isto mesto...

Deklica na moji desnici je bila čudovita. Izmuznila se je bog ve kje skozi vrata ene izmed visokih, enoličnih delavskih hiš, prehodila vrsto okrajev in stopila v to dvorano. Videl sem, kako jo je pripeljal sluga v rjavi livreji in ji s prstom pokazal sedež, ki ga je zasedla s sramežljivostjo in nasmehom, polnim zadrege, nič podobnim nasmehu drugih. Po tankih udih, zagrnjenih v temno krilce in rdečkasto bluzo, bi bil sodil, da ima trinajst let, po obrazu bi mislil, da jih ima trideset; imela jih je šestnajst. Drobne roke je stisnila med kolena, nategnila vrat in se zagledala. Njene oči so bile kot oči ujetega, zmrzlega ptica in po vsem, še po njenem polsvilenem, ob robu razcefranim šalom, je bilo soditi, da je prvič tu. Iz torbice je vzela kukalce, ki je bilo pokvarjeno; stekla je morala premikati z roko. Uprla ga je v zagrinjalo in ga takoj zopet odložila. Ni si bila pozabila deti v lase svetle zaponke: cela niz steklenih biserčkov je bila v njej. Celo parfumirala se je bila. (Ta vonj me je živo spominjal na domovino, na najrevnejše dni mojega življenja.) Tudi bonbone je imela s seboj; dišali so po citronah.

Gledališče se je napolnilo. Zdelo se mi je, da so se glave strnile v eno samo glavo, nasmeh v en sam nasmeh. Iz dvorane se je dvignila pesem; bila je v vsej

svoji žalosti smeh za te ljudi, ki so v hipu umolkneli. Molčali so, a smeh ni izginil z njihovih obrazov, bolj in bolj se je polnil prostor z njim. Ko so ugasnile luči in so v polukrožen mrak med gledalce pale prve besede, se je še vedno razločil smeh iz teme. Še tragedija jim je himna, vzdih jim je vrisk!

Deklica na moji strani se me je dotaknila s komolcem; zdrznila sva se in se spogledala. Do tistega hipa je bila kot okamenela. Sklenila je bila roke pred obrazom in brez diha zrla s široko razprtimi očmi. Na odru se je dvigala čudovita postava ženske, do tal zagrnjena v belo tančico, z zlatimi lasmi in rožnato poltjo. Njen glas je bil ko bron.

»Ali je lepo?« sem se tiho nagnil k sosedi, zakaj njene oči se niso hotele obrniti od mene, kakor da bi čakale, da ji kaj porečem.

»Lepo,« je dejala tako tiho, da sem jo komaj slišal. »Pri nas doma ni tako lepo,« je pristavila — ne vem zakaj — čudno odkritosrčno, in je nagnila glavo, kakor da bi bila sama kriva, da pri njih ni tako lepo.

»Kako ti je ime?« sem jo vprašal.

»Rozi.«

»Rozi, kadar si prihraniš goldinar, prideš zopet. Ne boš parfumirana in kukalce boš pustila doma, manj

plaha boš ko danes... Celo z nasmehom prideš. S svojimi otroškimi udi boš govorila govor, ki ga nihče ne bo razumel. Petdeset let boš hodila sem, siva boš in ponosna... Vse vem. Moje srce je polno tega!...

»Ssst — sst — — sst!«

Umolknil sem. Čisto do nje sem se bil nagnil in postajal vedno bolj glasen. Pogledala je plaho in dvignila roke, kakor da bi se me hotela braniti. Sklonil sem glavo in se zazrl na oder.

Tisti trenutek se mi je vse odkrilo. Kakor da bi bila nevidna roka dvignila zagrinjalo izpred mojih oči. Še v potezah baročnih okraskov se je izražalo tisto nedopovedljivo spoznanje. Ne zlato in ne žamet, ki je prijetno božal mehko polt belih rok, tudi svila in gorka luč

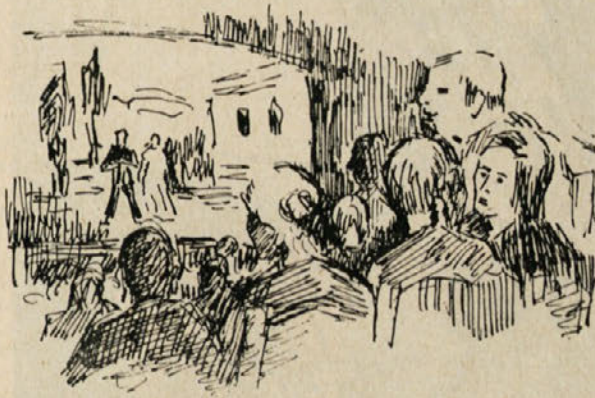
ni bilo tisto. Vse nekaj drugega! Vse nekaj drugega! Rožnata glava pred menoj je strmela v pozorišče in se ni zganila. Smeh je ko morje ležal sredi prostora in rasel ob kriku tragedije. Ponos na obrazu starke na moji levi je bil kakor v kamen vklesan.

Kakšno bogastvo je ena sama drama! Ena sama tragedija, ta hiša, ena sama beseda, ki pade s pozorišča, ena sama umetnikova kretnja! Kaj je vzbudilo temu ljudstvu ponos in smeh, ta smeh bogatina? Kako so smeli ti obrazi, kako ponosni! Kakšna silna moč je v teh ljudeh! Da, to je narodova moč, sila plemena, ki se ne da premagati ne z vojno ne z denarjem, ki bo večna in bo dihala tisočletja. Eden je bil, ki jo je ustvaril, morda dvojica... trojica... ki so spoznali, da število ni tisto, ki odloča, ampak tvorba duha in delo. Narod je dobil smeh na ustnice, on je večni!

Kako otožno in plaho, očitajoče je zvenel Rozin glas: »Pri nas ni tako lepo!«

Zdaj so njene roke počivale na kolenih, suhi prsti, debeli v členkih, so bili za spoznanje skrčeni, žile na vratu napete, oči zaprte...

Zganil sem se in spustil glavo globoko na prsi. Kako naj pojnim vse to? Ponos ljudi okrog mene, smeh ko

morje, ki je večno. Roža pred menoj se ziblje, njeni nihljaji mi razodevajo nekaj, kar komaj slutim. Razumem komaj deklico, ki sedi na četrti galeriji morda z istimi čustvi ko jaz in se ne zgane v svojem zamaknjenju.

V mojem žepu je zašumel papir, ki me je s trdim, gospodovskim glasom klical v domovino. Čustvo ubožnosti je potrkalo na mojo dušo. V omotici bi te bil sko-

raj zatajil, ti moj, ki te ne imenujem. Kako opojno močni so bili valovi okrog mene! Kako lepo je imeti smeh in ponos!

Glej enega izmed teh, kako boči prsi, kako mirno gleda v svet! Ko umrje glavni junak, reče: Pravico imam do življenja! V tej smrti glavnega junaka je moja pravica, v vsem, v besedah, v umetniku, ki je govoril, v prostoru, v katerem so bile govorjene. Kako je to nerazumljivo! Ne, jasno je!

Nekaj čudovitega se je zgrnilo pred mojimi očmi. Zdelo se mi je, da se je scena spremenila. S pozorišča so prihajale besede v jeziku, ki mi je tako znan, besede, ki so zdavnaj zapisane in pozabljene, omalovaževane, in besede, ki so spočete v srcu in še niso našle poti na dan. Okrog mene šumi ljudstvo s komaj spočetim smehom in čisto mladim ponosom. Roža pred menoj je lepša, deklica na moji desni je še bolj zamišljena; bog ve od kje z dežele se je pripeljala. Ni parfuma, ne svile. In oni tam: z nekaj groši je stopil v tisti prostor. Lačen je in mrzi ga, noge ga bolijo od stoje. Zdaj žvižga, ko je stopil na cesto. Vsi so ta večer spoznali, da so močni in da jih zaradi tistega prostora, kretenj in gorečih besed ne sme nihče prezreti. Kakšna moč! Ne moč enega človeka, ampak moč enega plemena.

»Pri nas doma ni tako lepo!«

O, ti uboga Rozi, hči predmestja, kako si bogata! Kadar si prihraniš goldinar, prideš zopet. Ne morem, da bi se ne nagnil do tebe in ne občudoval tvojega plahega obraza, ki se že sveti od ponosa, saj je vse to

tudi tvoje, Rozi! Jaz sem se samo prikradel, da spoznam vse, od samega velikega hrepenenja in ljubezni sem se prikradel. Dati bi hotel mojemu narodu moči, smeha in ponosa, ko ničesar nima, ali zapravlja, kar ima. Moj narod je bolj ubog kot ti, Rozi, ko nima prostora, kjer bi se le za trenutek odpočilo njegovo srce.

Pogledala me je. Njene oči so bile pijane veselja. Njen pogled je bil pomilovalen. Papir v mojem žepu je zašumel in me klical v tistem trenutku, ko je padel glavni junak, ko ni nihče dihal v ogromnem nemem smehu moči, ki je plala ob stenah od reliefnega stropa. Junak se je dvignil še enkrat in se oprl na roko:

»Sonce... sonce pride! Noč je dolga...«

Adijo, Rozi! Jaz se odpeljem še nocoj. Pridem pa zopet na četrto galerijo; takrat me tvoje oči ne bodo spoznale več. Ali bom, meniš, jeljal še vedno: Pri nas doma ni tako lepo? — Adijo, Rozi!

(Iz knjige »Mlada njiva«, ki izide kot IV. zvezek zbirke »Naša knjiga« v založbi »Jugoslovanske knjigarne«.)

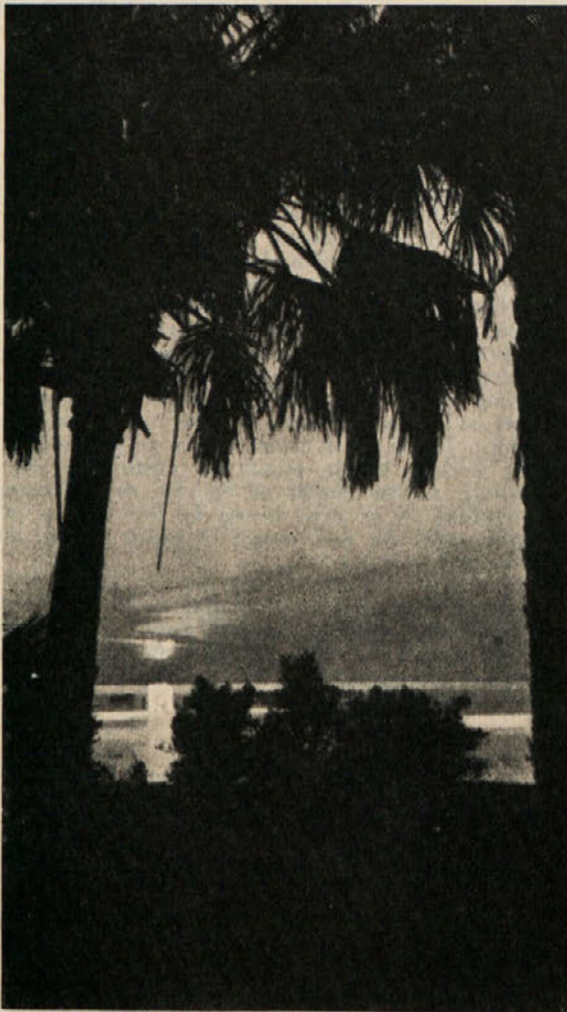
Vodnik v muzeju: »Tale mumija je stara 5007 let.«

Obiskovalec: »Kako pa to tako natančno veste?«

Vodnik: »Ko so me vzeli v službo, je mumija imela 5000 let — tega pa je zdaj ravno 7 let.«

V istem muzeju vodnik: »Tu vidite 16 letno kraljevo hčer! Mumija je stara 4000 let!«

»Obiskovalec: »Dovolite — ali ste njenih 16 let že všteli ali ne?«

Otok medenih tednov

Ko Evropo tlači vojna, bodisi prava, bodisi živčna, se nam zdi nemogoče in neverjetno, da bi še kje na svetu bil kraj, kjer bi se ljudje lahko nemoteno in mirno vdajali sreči in sanjarjenju. Toda ni tako.

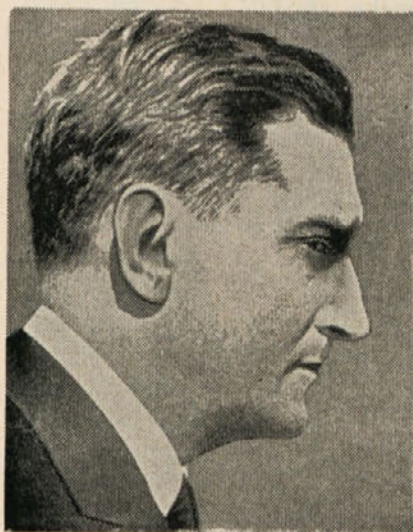
Navzlic vsemu je Amerika očitno še daleč od naših zmed in strahot, zakaj drugače bi se mr. Clinton Washburn, bogat ameriški industrijec, zatrdno ne bil domislil, da bi iz svojih milijonov naredil nekaj celo za srečo takih ljudi, ki se nam zde že sami po sebi zadosti srečni: za novoporočence. Kupil je zapuščen, toda romantičen otok v Mehikanskem zalivu, potem pa po radiu povabil novoporočence z vseh vetrov, naj prvih štirinajst dni medenih tednov prebijejo na njegovem otoku. Vse stroške za te srečne dni prevzema on. Vsaka mlada dvojica dobi od njega kočo iz palmovega listja in vse, kar potrebuje za te dni.

Na vabilo je dobil takoj dva tisoč odgovorov. Nič čudnega! Ko so prišli prvi pari — bilo jih je pet, je smel na otok tudi fotograf, ki je posnel prihod, bivanje in sanjarjenje teh srečnih ljudi ter krasot na otoku. Potem so pa prepovedali dostop vsakomur, razen izvoljenim.

Prej se je otok imenoval »Svinjski otok«. Zdaj je dobil ime »Otok medenih tednov«.

Mož, ki je prerodil Portugalsko

Portugalska je v začetku julija praznovala osemstoletnico svoje državne samostojnosti. Praznovala jo je v novih razmerah, kot edina država sveta, kjer je bila popolna politična in socialna revolucija izvedena brez krvi, brez udarcev, brez žrtev, a vse po zaslugi enega človeka — Salazarja.

Veliko se je že brez kakih posebnih namenov govorilo o preprostem življenju portugalskega ministrskega predsednika Salazarja, ki je še danes, kakor se zdi, edini vir, iz ka-

terega črpa Portugalska sile za vse svoje socialne in državne preosnove.

»Imam le en cilj,« je zaupal Henryu Massisu, »in to je, da usmerim življenje Portugalske v njen navaden tek.« Salazarjevo skromno, tajinstveno in tenkovestno življenje je vzor dnevnega reda, ki se odigrava pri njem v obliki petnajstih ur trdega in smotno urejenega dela.

Po strogem urniku ima določeno, da sprejema vsak dan ob pol enajstih dopoldne svojega kabinetnega načelnika Léala Marquésa, »neutrudljivega pomočnika in tenkovestnega izpolnjevalca njegove volje« in njegovo sijajno sodelavko Marijo Emilijo Fereira.

Tudi druge ure — jutranje in večerne — so nesprenmenljivo rezervirane za glavne sodelavce, ki ga morajo vsak dan točno obveščati o vseh dnevnih zadevah.

Predsedstvo ministrskega sveta v novi državi ni bistveno političnega značaja, ampak je neke vrste drugo predsedstvo republike, kamor se stekajo načrti posameznih ministrstev in njihove uresničitve oziroma izvedbe.

Lahko razumemo, da Salazarja njegova močna osebnost nekako sili, da gleda v svojih ministrih in sodelavcih bolj ljudi kakor pa podrejenice, ki prav dobro razumejo in izvajajo njegove zamisli in smernice, ne da bi ga hkratu ovirali pri neodvisnosti pogledov na trenutne državne zadeve.

Pravijo, da zna Salazar tudi ukazovati in dajati jasne odloke. Njegov predirni in pretenkovestni razum je zmožen gledati daleč naprej, ne da bi pri tem izgubil izpred oči podrobnosti. Prav to mu omogoča snovanje

velikih načrtov, ne zanemarja pa obenem tudi možnosti za njihovo uresničitev.

Izredna ostrost njegovega kritičnega duha mu omogoča, da more presenetljivo hitro soditi o tem ali onem vprašanju in premeriti vrednost te ali one odločitve, ki mu je predložena.

Kadar se pa obrne ta kritični duh proti samemu sebi, naredi iz Salazarja neodločneža in nezadovoljneža, ki se mu najbrž ne bi nikoli posrečilo izvesti lastnih načrtov, če ga ne bi k temu priganjala nujna potreba v trenutnem položaju.

Da pa uredi v svoji glavi vse te misli, vse te obsežne načrte, nujno potrebuje določenih ur miru, v katerih se nepredušno zapre v svojo sobo na tiho zavist in v še večjo radovednost okolice.

Zaradi tega mrzličnega dela ga ne dobiš samega niti pri obedu, ki se začneja neverjetno točno ob pol dveh.

Z nič manjšo točnostjo prihaja ob tričetrt na dve h koncu Salazarjevega obeda njegov notranji minister.

Nekomu, ki ga je vprašal, zakaj je ta ura obeda posvečena prav notranjemu ministru, je on smeje se ironično odgovoril:

»Preden se prikaže notranji minister, imam vsaj še četrte ure miru, da sem potem bolj pripravljen poslušati litanije velikih krajevnih vprašanj, strašnih problemov iz mesta in z dežele, ki zatemnjujejo sinje nebo naše svete zemlje, obilno obdarjene z naravnimi krasotami. Mogoče je to najmanj zanimiva točka mojega dnevnega dela. Prav zato nalašč zanjo prihranim ta najbolj blaženi čas, ki je navadno neločljivo združen z obedom... Na srečo je notranji minister čudovito točen in mi vedno privošči tiste četrte ure za politično — želodčno pravo... Brez tega najbrž ne bi več imel tolike odpornosti...«

Pokrajina v južni Portugalski

Vseučilišče v Coimbri, kulturno središče Portugalske.

K večerji portugalskega ministrskega predsednika — ob desetih zvečer — pa redno prihaja drugi povabljenec. Je to osemletna deklica Maria da Conceição.

Zgodbica o njej je kaj preprosta.

Nekega dne je Salazar zaslišal v svoji hiši otroški glas. Zvedel je, da je prišlo na njegov dom dekletce iz revne družine z mnogimi otroki. Sorodnica, ki je do sedaj skrbela za dekletce, je morala v bolnišnico, zato jo je izročila njemu v oskrbo.

Salazar je hotel spoznati varovanko, ki mu je bila izročena v oskrbo. Dal je torej dekletce poklicati pred-

Portugalke v narodnih nošah.

se. Bila je pa pred »senhorom Doutorom« tako prestrašena, da ni mogla izgovoriti niti besedice.

Šele po nekaj dneh se je punčka pomirila in tako sta pretekla dva tedna.

Zgodilo se je pa, da je postala sicer živahna »Micas« nenadno žalostna in jed ji ni več dišala.

»Kaj ti je?«

Le dve debeli solzi sta odgovorili na vprašanje.

»Botra je ozdravela,« je rekla med jokom. »In me hoče odpeljati od vas, pa jaz nočem iti od vas.«

»Če ni nič drugega, ubožica, potem ne jokaj!«

Micas je ostala. Tako preprosto se je obrnila usoda Marije da Conceição.

In tako konča Salazar skoraj vsak dan s tem, da poslušata otroški glas, kako zloguje številke in števila, večne simbole reda, natančnosti, strogosti in resnice...

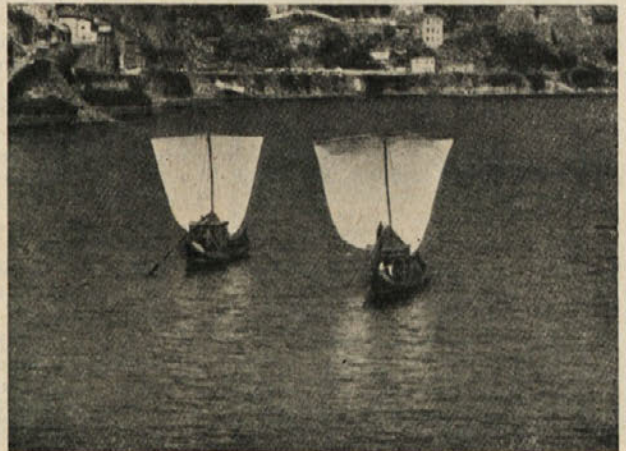
Prav Salazar daje najlepši zgled dela, ascetičnega življenja, h kateremu vabi vso Portugalsko.

Vzgojitelj je ne samo po svojem profesorskem poklicu na univerzi, ampak tudi po vsem svojem ravnanju.

Potrebuje voditeljev, tehnikov, profesorjev, duhovnikov, vodij obratov, strokovnjaških delavcev.

Salazar dobro pozna portugalski narod z vsemi njegovimi odlikami in napakami, narod, ki je pretežno sentimentalni, ki se straši reda, ki je v vsem individualno usmerjen, ki pogreša vztrajnosti in tenkovestnosti pri delu, narod, ki mu je prav izredna lahkotnost za razumevanje zmanjšala potrebo po telesnem naporu; toda ta narod je notranje dober, zna trpeti, je vedno željen, delaven, gostoljuben, dostopen za vzgojo, vedno je pripravljen upreti se novim valovom pritiska, a tudi vedno pripravljen odgovoriti vsakemu plemenitemu klicu za rast svoje omike.

In to portugalsko ljudstvo danes ve, da se je tako imenovani »diktator v telovniku« odrekel vsaki pohlep-

Jadrnice pred Oportom, domovino slovitih vin.

nosti in da si ničesar bolj ne želi kakor mirnega življenja. In če je sedaj na žalost spet zasedel predsedniško mesto, je to storil le, da bi tudi v tem položaju nadalje živel kot učenjak in menih.

Vsi dobro vedo, da mu ne gre za denar in da je takrat, ko si je bil zlomil nogo na stopnicah v finančnem ministertvu, odprodal nekaj svojega posestva na Santi Combi, da je lahko plačal zdravnika in da ni pustil, da bi mu država povrnila stroške, ker se mu je zgodila nesreča pri izvajanju državne službe.

In če se je danes vsa Portugalska enodušno strnila okoli njega, se je to zgodilo morda bolj zaradi njegovega moralnega kakor pa političnega ugleda.

Težko je dobiti državnika, kakor je Salazar, ki bi vedno in povsod govoril resnico. Prav to čiščenje resnice, ki jo je že v zavodu Via Sacra cepil v mlada srca učencev, je najbrž ena najznačilnejših potez njegovega značaja. Saj pravi sam:

Bikoborba v prestolnici Lizboni.

Kmečke hiše v srednji Portugalski.

»Zakaj ne bi povedal vsega? Res je, da se ne bi mogel prilizovati ljudstvu, ne da bi mu hkrati razodel svoje vesti. Ustanovili smo ljudsko vlado, toda ne vlado, ki bi bila igračka spremenljivih strasti ljudskih množic. Ali se ne bodo tisti, ki me danes, gnani od trenutnih vtisov, pozdravljajo, poskušali upreti, ko jih bodo prevzele druge strasti? Kolikokrat sem se prepustil mogočnim vtisom, ki mi jih je vzbudila resnična odkritosrčnost raznih manifestacij! Večkrat sem čutil nezmagljivo željo, da bi šel pred ljudstvo in mu izrekel pristržno zahvalo. Ko pa sem hotel to storiti, mi je nekaj reklo: Ne govori v navdušenju, ker takrat pozabljaš nase in moreš danes obljubiti nekaj, česar jutri nikakor ne boš mogel storiti! In res: če bi se dal voditi bežnim vtisom, če bi bilo moje ravnanje ali moje besede suženj navdušenja množic ali le mojih prijateljev, tedaj bi jaz ne bil več 'jaz'. Tedaj bi bilo celo nečastno, da sem še v vladi.«

Neverjetno se slišijo tako plemenite besede iz ust ministrskega predsednika. In prav zaradi te navidezne neobčutljivosti ga anekdotisti slikajo kot mrzlega, nedostopnega človeka.

Močna Salazarjeva osebnost, ki vlada in kroti njegova nagnjenja, dela iz njega neupogljivega moža, čigar odločitev ne bi mogla spremeniti nobena sila, moža, ki more biti neizprosni, ko gre za njegovo oblast in ugled.

A je še drugi Salazar, ki ga pozna le nekaj njegovih redkih prijateljev. Ta bolj človeški Salazar skriva v

sebi globoko, skoraj žensko občutljivost in nežnost, ki se razvema, ugaša, nežno ljubi; a ta najskrivnejši del njegovega značaja se mu je posrečilo pred množico zakriti.

Ta samotar, pri čigar odločitvah ni mogoče doseči nobene spremembe, je najbrž mož srca. To nam najbolj potrjujeta dve njegovi izjavi, ki ju je dal svojemu najboljšemu prijatelju. Njegove besede odgrinjajo zaveso in nam kažejo neznanega, vendar tudi resničnega Salazarja.

»Če bi bila moja mati še živa — zagotovo ne vem, a slutim — bi danes ne bil minister. Ona ne bi mogla živeti brez mene in jaz ne bi mogel v miru delati.

Kakor veste, imam hčerko, na katero skoraj pozabljam. Pravkar je prebolela ošpice, a zaradi vročine je toliko trpela, da sem jo moral v eni sami noči petkrat dvigniti s postelje in pogledati, kako ji je. Naslednji dan pa nisem mogel delati kakor navadno.«

Nekoliko luči v njegovo življenje nam kaže tudi njegov odgovor Antoniju Ferroju, ki ga je bil vprašal, če v svojem samotarskem življenju ne začuti včasih hrepenenja po domačem ognjišču:

»So stvari in opravila, ki zahtevajo popolno žrtvovanje, popolno odpoved samemu sebi. Veliko ljudi je, ki delitve lastne osebe ne prenesejo.«

Pri malokaterem državniku najdemo tako jasno skladnost med krščanskim pojmovanjem družbe in socialnimi in državnimi preosnovami kakor prav pri Salazarju. Ta praktični duh je našel prav v katolištvu vir do sedaj morda najbolj posrečene rešitve vprašanja o prenovitvi moderne družbe in njenega odnosa do države. To najsvetlejšo potezo njegovega značaja najbolj vidimo ob dogodku v Lizboni leta 1937.

S tajnikom je imel navado, da je ob nedeljah, razen če ni bilo kake posebne slovesnosti, bil pri maši v zasebni kapeli nekega svojih prijateljev. To so vedeli tudi njegovi nasprotniki, ki so mu stregli po življenju. V bližini kapele so postavili peklenški stroj, ki naj bi se bil razletel v trenutku, ko bi Salazar šel po stopnicah v kapelo. To se je res zgodilo prav tedaj, ko je bil na pragu. V splošnem razburjenju je edino on ostal popolnoma miren, niti z očesom ni trenil, ampak je rekel tovarišem: »Vstopimo, ker se bo maša takoj začela!«...

Lepota in veličina takega značaja sta mi že dolgo budili živo željo, da bi se srečal z njim, kar se mi je tudi posrečilo.

Snidenje je bilo v palači San Bento. Malo sem pogledal v sejno dvorano narodnega zastopništva. Čakalni salon, obrnjen proti krasnim vrtovom, mi je odkril očarljivo stanovanje, kjer biva danes portugalski mini-

Semenj v portugalski vasi na jugu države, kjer sta stavbni slog in ljudsko življenje ostala najbolj pristna in po modernem času nedotaknjena.

Evora, eno najznačilnejših portugalskih mest.

strski predsednik. O sobi, kjer me je sprejel, pa ne bi vedel dosti povedati, kajti takoj, ko so se vrata napol odprla, so mi oči obstale na človeku in videl sem le to, da je prihajal k meni in mi ponudil stol ob mizi.

Že na prvi pogled sem videl, da nimam pred seboj onega trdega, nedostopnega Salazarja z »železnim čelom«, ampak tistega, ki so mi ga naslikali njegovi najzupnejši prijatelji, zaupljivega in vzornega moža, na čigar jasnem obrazu si mogel brati odkritosrčnost in najglobljejši notranji mir.

Videl sem, kako se je raznežil, ko sem mu omenil Santo Combo, zavod Via Sacra in njegova prva leta v Coimbri, videl sem njegove svetle oči, kjer se je odražala hvaležnost, da sem ga spomnil na ta najlepši del njegovega življenja in dela.

Vse njegovo vedenje je name naredilo tolik vtis, da sem se potopil v omotico, ki je trajala ves pogovor.

Današnja doba pomeni zopet prelom v zgodovini omike. Individualizem prav danes žanje vse svoje sadove. Rуска ideologija je zadnji tragični sunek v zgodovino mnogih stoletij. Nasproti staremu demokratičnemu redu vstaja absolutizem totalitarnih držav, ki so pa le prehodne oblike.

»Evropa se dolgočasi,« kajti vsi narodi sveta ob tej prelomnici zgodovine iščejo novih vodnikov, ki naj jih bi pripeljali po teh razburkanih valovih v varno zatišje.

Salazar je eden takih vodnikov. Vrnil je Portugalski že pozabljena spoznanja, ki so stara in nova hkrati in izvirajo iz krščanskega prava. Ta so mu šele pokazala, kakšen mora biti človek, družba, svoboda, zakon, oblast, država. Na njegov klic se je vsa dežela prenovila.

In ta klic naj bi slišala vsa Evropa!

Preteklost je mrtva, nov red se ustvarja.

Salazar je izvršil na Portugalskem »revolucijo v miru«.

V lizbonskem pristanišču.

Sinjnska Alka

Okrašen z zastavami, s cvetjem in zelenjem pričakuje starodavno mesto Sinj v Dalmaciji vsako leto svoj največji in najmenitnejši dan, Veliki Šmaren, dan, ki je ponesel slavo tega mesta celo daleč v tuje dežele. To slavo je prinesla temu sicer zapuščenemu mestecu pod vrhovi Dinare slovita sinjska Alka, ki izpopolnjuje lepoto Dalmacije kot starodavna junaška igra.

15. avgust je, ki spominja mesto Sinj in vso Cetinsko krajino na junaške dni in dogodke, ki so se odigravali v teh krajih. Alka je spomin na dan pred 225 leti, ko je bila ta pokrajina osvobojena turške oblasti. Leta 1715, na Veliki Šmaren, so nagnali Sinjani iz svojega mesta ogromno vojsko Seraskera Mehmed paše, zajeli deset-tisoče njegovih vojakov, silne množine orožja, nakita in dragocenosti ter s to svojo zmago osvobodili in rešili Sinj ter vso srednjo Dalmacijo.

Po ljudskem izročilu je stalo samo 700 junaških Sinjanov proti ogromni premoči Turkov, ki so mesece dolgo oblegali mesto in mu zapretili z lakoto ter s popolnim uničenjem. Tedaj se je odločila mala peščica branilcev in na Veliki Šmaren udarila na Turke. Ljudsko izročilo trdi, da je temu napadu pomogla Mati božja, ki je na Turke poslala kužno bolezen, ki je razredčila njihove čete. Izstradani, toda hrabri Sinjani so planili nanje in jih napadili v beg. Zato v spomin te zmage prirejajo te igre vsako leto, hkratu pa je na ta praznik veliko romanje iz vse Dalmacije k čudodelni Materi božji sinjski ter velika procesija.

V spomin na to zmago prireja Sinj svojevrstne junaške igre Alko.

Lepota Alke ni samo v tekmovanju in pravilih, marveč še mnogo bolj v junaškem obeležju, v katerem se odigrava. To se posebno odraža v bogastvu oprave Alkarov, ki nosijo na sebi še noše vitezov in velikašev iz onih časov, ko so se morali boriti za svobodo, vero in obstanek. Z zlatom in srebrom so izvezene njihove uniforme, a njihovo orožje je prav tako dragoceno. Vsak vitez-Alkar ima tudi slugo enako oblečenega v starinsko nošo in konja, opravljenega in okrašenega, tako kakor je bilo pred več kot 200 leti. Izmed vseh pa se še posebno odlikuje njihov »kapetan«, nazvan Alaj-čauš, ki ima najdragocenejšo nošo. Ves ta sijaj in slikovitost daje tem igram svojo lepoto in impozantnost, ki očara vsakega gledalca.

Ko se začne igre, odidejo vitezi-Alkari v sprevedu po svojega vodjo, kapetana, na njegov dom, kjer jih pogosti, nakar odidejo skupno na tekmovalni prostor. Na čelu koraka vodja, zastavonoša in ščitonoša s svojim konjem Edekom, ki predstavlja bogati turški plen, za njimi se razvrstijo Alkari, dva po dva, drug za drugim.

Na tekmovališču, pred tribuno za vodjo je obešena čez cesto alka, 12 cm širok obroč, razdeljen na tri polja. Obroč ima še en manjši krog v sredini. Kdor pogodi s svojim dolgim kopjem v mali, srednji krog, dobi tri točke, kdor pa mali spodnji prostor, dobi dve točki, malo večji gornji prostor pa eno točko. To pa ni tako lahko in je treba imeti veliko izurjenost, ker mora alko pogoditi s kopjem v velikem diru in mora vso progoto, to je okoli 200–300 metrov, predirjati na konju v največ 15 sekundah. Poleg tega pa mora alko tudi sneti in jo ponesti na kopju pred sodnika in vodjo iger. Progo predirjajo trikrat. Kdor si pribori največ točk, je zmagovalec. Če pa ostaneta dva z enakim številom točk, potem se pa še ona sama pomerita med seboj, dokler ne ostane en sam zmagovalec, kar je največja čast in ponos za vsakega Sinjana-Alkarja. (Alkar pa ne more postati vsakdo, marveč so to le pravi potomci nekdanjih branilcev Sinja.)

Po zaključenem tekmovanju se razvije ljudska zabava, kjer plešejo narodne plese in se razveseljujejo in rajajo do pozno v noč in delajo stave že za drugo leto, ko se bodo zopet pomerili.

JUAREZ IN MAKSIMILIJAN

ZGODOVINSKI ROMAN S SLIKAMI = F. WERFEL - B. HARDING

Dosedanja vsebina:

Francoski cesar Napoleon III. zvabi sanjarskega, idealnega Maksimilijana Habsburškega v Mehiko in ga da s silo izvoliti za cesarja, da bi po njem uresničil svoje težnje po nadvladi nad Ameriko. Maksimilijan šele v Mehiki, kateri hoče dati mir in napredek, spozna resnico. Proti njemu, tuju, organizira odpor nesebični in idealni predsednik Mehike Juarez, ki ga pa zaupašajo celo njegovi najožji sodelavci. Navzlic idealnim namenom Maksimilijan ne more uspeti, razen tega pa se tudi njegovo osebno življenje spreminja v tragedijo — cesarica Charlotta ne more dobiti naslednika. Posinovi daljnega potomca zadnjega mehikanskega cesarja Inturbida, toda Juareza s tem ne pridobi. Juarezovi ljudje ravno na dan posinovitve pripravijo atentat, kar prisili Maksimilijana na brezobzirno obračunavanje z njimi, čemur se je do tedaj upiral. Juarez organizira proti njemu neprenehoma vstaje, uniči svoje odpadle bivše sodelavce in prižene Maksimilijana, ki je v hudem boju z lastno — veleposestniško — vlado, da mu ta po ujetem generalu Diazu ponudi sodelovanje za blagor Mehike. Juarez naj bi postal predsednik Maksimilijanove vlade.

General Diaz je pri teh besedah stopil za korak nazaj in cesarja začudeno pogledal. V njem sta se tepla nejevernost in občudovanje. Kolikor je bil o Habsburžanu poučen, je vedel o njem le, da je vsiljeni tujec, zatiralec svobode — zdaj pa kakor na blisk ta neverjetni predlog.

Pogledal je cesarja še enkrat, toda v Maksimilijanovem obrazu se ni zganilo nič, kar bi bilo vsaj zdaleč izdajalo preračunano igro, zvijačo ali spletko. Njegove sinje oči so sijale mirno in globoko, kakor morejo le oči človeka, odkritega in poštenega do dna.

Diaz je ta nepričakovani in neverjetni preobrat v pogovoru zmedel, ganil. Bil je sam sebi nebogljen, ni vedel, kaj bi storil pred veličino človeka, ki jo je močno, čeprav nezavedno čutil. Pred njim so začele vstajati slike o novi, lepi bodočnosti domovine, o koncu tega krvavega gnanja in besa, o soncu, o miru in sreči, kjer se bo tudi zanj odprl drobec lepote, pokoja in radosti.

Toda vse je trajalo samo trenutek. Bilo je prečudno, da bi mogel v to reč dolgo, kaj šele za stalno verjeti. V robatem vojaku je spet prevladal razum, ki ni puščal vere v čudeže, kakršne so obetale sinje oči habsburškega plavalasca.

Zravnal se je pred cesarjem, zdaj prvič spoštljivo in spregovoril:

»Človek plemenitega srca ste, vidim. Še vedno je čas, da se odpoveste kroni, ki tudi vas bolj teži, kakor pa veseli. Prosim vas, storite tako. Škoda bi vas bilo. Morda je usojeno, da boste osrečili kako drugo ljudstvo. Našega ne boste mogli. Pojdite, bolje vam bo, kakor vam je pa zdaj tu...«

Maksimilijan ga je mirno pogledal in se komaj zaznatno nasmehnil:

»Razumem vas. Hočete mi dobro — kakor sebi. Tako bi storili vi. Jaz ne morem. Jaz sem cesar in Habsburžan. Skušajte razumeti ti resnici in storite mi prijaznost. Pojdite in sporočite moje besede Juarezu. Naj mi pove, ali sprejema mojo ponudbo.«

Ko je videl, da hoče general reči še nekaj, je narahlo dvignil roko in dejal:

»Pojdite! Čakal bom vašega sporočila.«

Diaz se je zravnal in pozdravil. Pred njim so se odprla vrata iz ječe, pred vrati ga je čakal osedlan konj. Ne da bi pogledal na cesarja, se je zavihtel na žival ter v divjem diru odtopotal v gore na sever.

Maksimilijan je stal pred jetnišnico in dolgo zrl v prašni oblak, v katerega je utonil njegov poslednji sel, njegovo poslednje upanje.

Cesarica Charlotta je nemirno čakala, kdaj se bo Maksimilijan vrnil s tega nenavadnega obiska. Kmalu

je ni več zdržalo v njenih prostorih, zatekla se je pred grizočim, dvomov in obupavanja polnim nemirom na bohotne, sanjave cesarske vrtove, ki so skrivali toliko njenih opojnih, a še več blazne žalosti polnih ur.

Poiskala je marmorno klop pod sklonjenimi palmami, kjer je presamevala toliko svojih ur, ur zbegane, zlomljene, ljubeče in zato neprenehoma veselje in vedrost hlince ženske. Tu je nista ovirali ne skrb za dostojanstvo, ne strah pred ljudmi. Tu se je lahko potapljala v svoje vedno šibkejše upe in vedno ostrejšje bolečine.

Če je Maksimilijan še verjel v srečo in uspeh svojega poslanstva, je Charlotta s tistim čudnim ženskim nezavednim darom zaslutila, da se njemu dan nezadržno sklanja v žalosten, krvav zaton. Od prvega dne, ko so jo na mehikanskih tleh pozdravili mrtvaški orli, ni mogla čisto do konca verjeti v svojo in cesarjevo srečo.

Znamenja in dogodki, ki so mračno padali vsak dan znova na njiju, so ji prvotno veselje in vero v srečen uspeh izpodkopavali, spodjedali neopazno, pa nezadržno, tako da ni nekega dne bilo ničesar več — samo praznota s krvavim sojem na dnu.

Morda bi se bila vanjo vdala, kakor imajo ta dar ženske, in se znašla, da bi jo ne bilo ranilo še z druge strani, s tiste, kjer se ji je zdelo, da bo zgubila poslednje, vse, kar ima na svetu: Maksimilijana in njegovo ljubezen. Odkar je udarilo na njiju spoznanje, da ne bosta nikdar imela potomca, je Charlotta neprenehoma živela v obupani bojazni, da ne bo Maksimilijanu mogla več dolgo biti tisto, kar je od nje v tem vedno strašnejšem življenju in boju želel, pričakoval, potreboval.

Zato si je z vsemi silami prizadevala, da bi mu zakrila sleherno sled lastnih razočaranj, obupov, bojazni. Delala se je močnejšo, veselejšo kakor je v resnici bila, da bi mu tako postajala vedno potrebnejša in zaradi vse hujših dni nepogrešljivejša.

Danes ji je bil Maksimilijan obljubil, da se bo vrnil naravnost iz ječe in ji sporočil, kako je opravil pri Diazu. Veliko ji je bilo do tega, da bi pri generalu uspel. Kakor pri vseh odločilnih dejanjih, je bila tudi zdaj ona tista, ki je dala misel in silila oklevajočega, preponosnega moža k odločitvi.

Toda navzlic obljubi Maksimilijan ni mogel takoj k njej. Čakali so ga ministri na seji, moral je tja. Odlog obiska pri Charlotti mu ni bil tako težak, zdaj ko je dobro opravil in je Diaz odšel k Juarezu.

Maksimilijan je bil prepričan, da bo Juarez ob njegovi velikodušnosti zastrmel, potem pa v veselem spoznanju ponudbo sprejel — saj tudi njemu ni šlo za kaj drugega kakor za blagor, mir in srečo Mehike.

Charlotta je čakala dolgo. Pogreznila se je zmučena v topo stanje brez misli in občutij in je bila srečna, da je mogla storiti tako. Vdajala se je nezavednemu sprejemanju glasov in šelestenj okoli sebe, dihom vetra, motnjavi opojnega popoldneva. Vse jo je v lahmem valovanju prenašalo do morja, na valove, po valovih v daljne dežele in nazadnje — kakor vedno — na zasanjano, samotno, v sence pokopano miramarsko obrežje.

Ne da bi se zavedela, kdaj jo je iz brezvesti potegnili v sanje, je nenadno sedela spet ob Jadranu in poslušala petje valov; bilo je vedno bolj polno hrepenenja, vedno jasnejše; zdaj je čula iz njega strastno otožen napev pesmi, ki ji jo je včasih šepetal Maksimilijan.

Pesem o golobici, ki je trudna sedla na okno, na pravo okno, k svojemu ljubemu, ki bo nad njo razširil svoje varne roke.

(Dalje.)

Francoska Sirija – prednja straža Vzhoda

Zlom Francije je sprožil veliko hudih vprašanj o usodi posameznih delov francoske svetovne države. Prevažen kos te države je Sirija, ki predstavlja kopna vrata v Prednjo Azijo in na vzhod, po drugi strani pa dohod do dragocenih petrolejskih vrelcev v Iraku. Za Sirijo se zanimajo danes zlasti Turčija, ki bi nerada dobila tam za soseda kako novo evropsko silo, Anglija zaradi poti v svoj imperij in pa arabski svet, ki smatra Sirijo za sestavino bodoče vsearab-

ske države. Za zdaj je Sirija še zmeraj pod francosko oblastjo, ni pa še jasno, kaj bo storila francoska vojska tam.

Slike nam kažejo:

Razvaline starih trdnjav pri Aleppu, francoske in sirske vojake v puščavi, sirskega kmeta pred podrtjo križarsko trdnjavo v Tripolisu, sirske meharistekamelarje v francoski službi, patriarha katoliških Maronitov pri službenem obisku v Beirutu — sirske mlatiče, ki delajo kar na polju.

Amerikanec in slavni prepad

Blizu Brna so slavne kapniške jame moravskega Krasa in še bolj slavni prepad Macocha. Kapniki in pečine so iz svetlega apnenca, ki se slikovito odraža od sinjega neba. Skozi votline in Macocho teče rečica Punkva, ki sestoji po večini iz vode. Druge sestavine te reke pa so temna barvila, ki so napeljana v njo po duhovitih pripravah iz bližnjih barvarn. Tako dobi voda podobo temne zrcalne ploskve, v kateri se naravnost rafinirano zrealijo kapniki in pečine, da je mogoče za enojno vstopnino užiti vso lepoto dvakrat.

Vso stvar je pred kratkim odkrila delniška družba z o. z. za varovanje Macoche, ko je nekaj let pozneje hudobna mačeha sunila svojo nedolžno pastorko iz samega sovraštva v prepad, je vsa stvar dobila še krajevno barvo. Tako spadajo danes prepad in votline k »znamenitostim, ki jih mora vsakdo videti!«

Na robu prepada, — nikar se ne ustrašite — zavarovanega pred padcem z dvojno ograjo iz bodeče žice, sem dobil Amerikanca, ki je bil ravno zaposlen s tem, da je pljuval kose žvečilnega gumija v prepad in s prijeto grozo prisluškoval padcu na dno, ki je prišel šele čez precej časa. Po tem sem takoj spoznal v njem prijatelja prirode in očaran od pogleda sem se ustavil in ga pozdravil.

Bil je mlad mož, značilno ameriške zunanosti s tistim značajem, iz vesele naivnosti in čednostne resnosti mešan, ki nas tako prevzame pri naših filmskih ljubljencih Clarku Gablu in Gary Cooperju. Njegova oprava mi je takoj povedala, da se je trudil biti pravičen potrebam civilizacije in zahtevam nomadskega življenja.

Njegova temna obleka iz kamgarna je bila najmodernejša, seveda bi mogli biti robovi na hlačah nekoliko bolj ostro poudarjeni. Noge so mu tičale v črnih lakastih čevljih št. 48. Iz napsnega žepa je koketno gledal rožnat robček, na glavi pa mu je tičal predpisani črni togi klobuk. Ostalo opravo je tvoril ogromen nahrbtnik, ki bi moral, sodeč po teži, biti natrpan z opekami, več zemljevidov, bedekerjev in škatla corned beefa (konservirana govedina), ki jo je nosil skrbno v roki.

Kmalu sva se začela razgovarjati in se je pokazalo, da je to človek, kakršen sodi v življenje. Začela sva govoriti o naravi in potovanju. Moj novi ameriški prijatelj je pri tem razvijal izredno zdrave, vsakih pretiravanj proste nazore. S prstom je pokazal na slikovito pokrajino, pljunil iz ene polovice ust nov košček gumija v prepad, medtem ko je iz druge polovice iztisnil z najčistejšim ameriškim naglasom besede: »Nori, stari kraj!«

Ta izrek mi je ugajal. Že prevečkrat sem slišal odmevati pokrajino od vseh mogočih koprnečih vzklikov in zdi se mi, da sem opazil, da je že odmev odgovoril na vzklik »krasno« kar »nebeško«. Bil je torej v resnici

zadnji čas, da se je prikazal nekdo, ki ni bil zavzet, temveč je v novi stvarnosti rekel kratko »nori, stari kraj«. Mladi Amerikanec mi je postal zaradi tega še dosti bolj simpatičen. Kmalu je začel pospravljati svoje stvari in si oprtal nahrbtnik. Mene bi ta nahrbtnik gotovo prekucnil, on pa ga je dvignil s smehljajem na ustnah in je samo pri prvem zamahu nekoliko klecnil. Nato si je posadil trdi črni klobuk na glavo, rožnati robček je žarel v soncu in odšla sva.

Amerikanec je krenil na pot v takem tempu, da se mi je z naporom vseh sil komaj posrečilo obdržati korak z njim. Pri takem smrtno nevarnem diru je bilo nemogoče, da bi človek opazil kako podrobnost, še toliko manj pa seveda, da bi jo užil. Vendar pa pri vseh mojih ugovorih ni tovariš niti za trenutek omilil hitrosti.

»Ne prihaja v poštev, še danes ob 18.20 moram biti v Blanskem«, mi je odločno odgovorjal.

Tako ni bil čudež, da sva že po preteku prve četrte ure izgubila pot, Amerikanec pa ni prišel v zadrego. Izvlekel je troje svojih specialk in nekaj vodnikov ter se za nekaj minut poglobil v resen zemljepisni študij. Nato je zmignil z rameni in odločno izjavil:

»Kraj je napačen, kajti če je zemljevid pravilen in ne dvomim, da je zemljevid, ki je veljal deset kron, pravilen, potem nisva tu spodaj v dolini, temveč na vrhu one gore pred nama.«

Čez nekaj minut sva zopet našla pot in Amerikanec je pričel drveti v starem tempu. Zelo politično sem ga pričel tedaj izpraševati o najvažnejših znamenitostih tega kraja. Pokazalo se je, da si je prijatelj vse važnejše točke ogledal ali bolje, da je po svoje divjal mimo njih, mimo vseh, razen mimo znamenitosti »ozke stopnice«.

»Kaj,« sem vzkliknil vse prestrašen, »Vi niste videli ozkih stopnic, ali mislite resno?«

»Well,« je odgovoril, »nikar mi zaradi tega ne padite v ledeniško razpoko.«

Toda jaz se nisem dal otresti. V sebi sem čutil sveto odgovornost, da mu predočim, da je nemogoče, da bi se vrnil iz Moravske Švice v Ameriko, ne da bi videl »ozke stopnice«.

Sedaj se je vendar malo zdrznil in vprašal, kako daleč stran leži ta znamenitost.

»20 minut nazaj, vsekakor morate tja,« mu odvrnem.

»Nazaj?« pravi, »ne prihaja v poštev!«

Postal sem vsiljivejši in zaklical:

»Ozke stopnice« so naravni čudež, ki ga je vsekakor treba videti. Amerikanec je samo zmignil z rameni. Nadaljeval sem:

»Pet sto, šest sto, tisoč stopnic se vzpenja med pečini. Celo iz Avstralije prihajajo ljudje, da bi si to ogledali.«

»Nazaj ne prihaja v poštev,« mi je odgovoril. »Ob 18.20 moram biti v Blanskem. Čas je že.«

Skalal sem okoli njega ko tuleči derviš in sem zbral vso svojo moč, da bi mu še bolj ognjevito naslikal krastote »ozkih stopnic«.

»Ne veste, kaj počnete, predstavljajte si samo, tisoč dve sto stopnic in tako ozkih, da debelejše osebe gladko obtiče. Prejšnji teden se je mudila na njih neka debela dama iz Južne Afrike, sredi stopnic je obtičala in šele drugega dne popoldne so jo osvobodili z žerjavom. In podobne stvari se dogajajo tam vsak dan.«

Amerikanec je pričel tedaj vidno omahovati. Jaz sem notranje že triumfiral. V zadnjem trenutku pa se je odločil in rekel:

»Nazaj ne prihaja v poštev!«

Ponižal sem se do prosjačenja:

»Pomislite na Vaš glas doma! Norčevali se bodo iz Vas! Vaši starši Vas bodo zavrgli, nevesta Vas bo zapustila.«

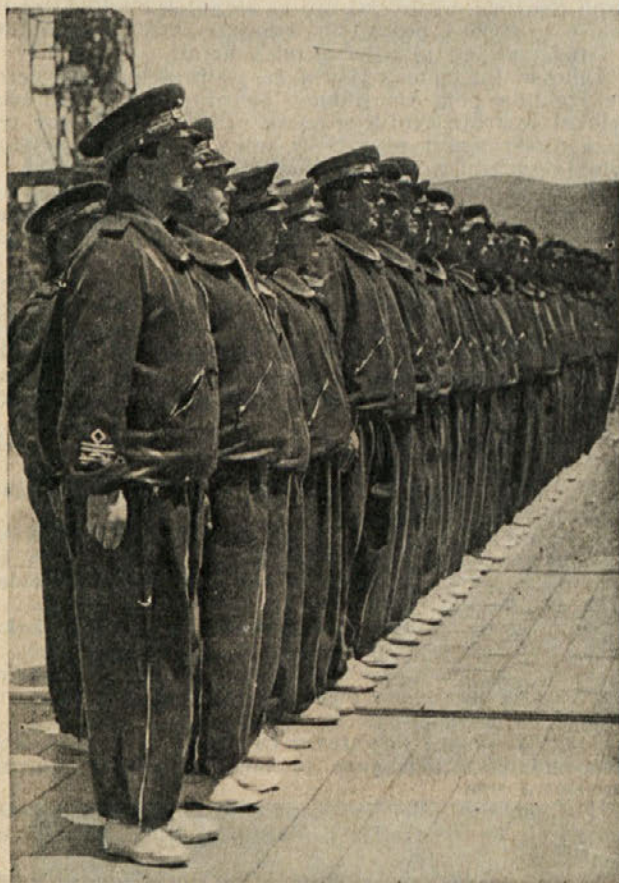
To pa je bilo tudi Amerikancu preveč in zadr se je: »Gospod, Vi gotovo dobivate provizijo!«

(Nadaljevanje na strani 357.)

Skok čez Atlantsko morje

Prvi tedni vojne v Afriki so prinesli smrt italijanskemu maršalu Balbu, enemu največjih letalskih pionirjev v Evropi. Balbo je bil prvi, ki je organiziral skupinske polete po Sredozemlju, čez južno in čez severno Atlantsko morje. O teh dejanjih je napisal knjigo »Italijanski roji nad svetom«. Iz nje prinašamo zanimivo poglavje o poletu dvanajstih italijanskih hidroavionov v Južno Ameriko decembra leta 1930.

Noč je vedno temnejša. Ne vidimo več niti sence lune. Gosta tema zavija nebo in vode, katerih površje

Maršal Balbo (prvi na levi) s svojimi letalci na vodno-letalskem oporišču Orbetellu pred velikim letom v Severno Ameriko.

zastonj skušamo ugotoviti, nad morjem ni več moči videti obzorja.

Valle je pripravljen za vkrcanje. Zdaj mi ne ostaja več drugega, kakor da pozdravim poveljnika »Alice«, Pizzuta, ki je bil letalec že v vojni. Zelo je razburjen. Stisnem mu močno roko. Prav isti tihi opomin vsebuje moj pozdrav hrabremu Ilariu. Toda Valle, polkovnik Biondi in Maddalena me hočejo objeti, ko se vkrcava.

»Je vse pripravljeno, Cagna?«

»Kar najbolj!«

Ura je natanko ena in devet in dvajset minut po Greenwichu. Določeno je že, da bomo odleteli v oddelkih po trije stroji. Črni oddelek, beli, rdeči, zeleni z nekaj minutami razmaka med enim in drugim.

Moj oddelek je prvi.

Motorji se že gibljejo, propelerji se besno vrte. Bije

ura, ki smo jo toliko pričakovali. Edino grmenje motorjev trga nočni molk. Od strojev ni videti drugega, kakor malo potno luč na koncu krila. Posadke strme v temotni zrak, zaprte v svoje leteče kletke. Morda stiskajo čeljusti v naponu vseh svojih sil pred usodo, kakor dela moj tovariš Cagna.

Jaz sem nad vse miren. Moji živci so pokorni volji, ki jih podjarmlja. Morda se še nikdar nisem čutil tako gospodarja nad samim seboj, kakor ta trenutek.

So vsi stroji pripravljeni? Da! Torej naprej. Poženimo stroj v neznanost z vso naglico.

Ogromni hidroplan, tako težak, da se mu krma vsa potaplja v vodo, se sproži in že plane nenadno po mrtvi in gosti vodi. Rilec moli nalahno v zrak ter vedno odločneje reže valove po nevidni črti ravne proge. Pospeshi, drvi, požira razdaljo z besom in drhtenjem, poskakuje nenadno in v sunkih, naglih, odrezanih, odločnih, proti valovom.

Treba ga je krotiti z nasiljem, treba mu je dati občutiti našo odločno voljo, prevladujočo in močnejšo od njegove. Hitro je na tem, da se bo odlepil od vode, katero boža še nekaj kratkih trenutkov. Potegnemo globinsko krmilo do prs: opazim, da smo se odločili od morskoga površja, čutim, da stroj po nočnem zraku hitreje drvi. Krmilo je treba držati trdno z vso silo rok ter dati letu v tem dramatičnem trenutku največjo hitrost.

Gorje, če bi iskal obzorja. Najmanjša neodločnost, trenutek negotovosti, nepričakovana napaka, sad slepega nagona, bi pomenil gotovo izgubo stroja in življenja.

Naprej, naprej, naravnost v temo!

Komaj smo se odlepili od vode, naravnam višinomer na ničlo in se zaupam natančnosti instrumentov: dvajset minut ne moreš storiti drugega, kakor pridobivati višino in leteti naprej. Nemogoče pa je vedeti za višino našega leta drugače, kakor po razsvetljeni uri višinomera. Okoli nas so teme, zaprto nebo, črn zrak. Ni je točke, da bi se ravnal po njej. Lahko smo dvajset metrov visoko na nebu, lahko dva tisoč. Ves napor za dvig teh deset tisoč kilogramov je zaupan našim motorjem, ki bijejo z zmagovitim, zmagoslavnim, varnim dihom.

Rešeni smo!

Ker sem se dvignil prvi, nisem mogel videti, kako so odleteli drugi stroji. Zvem samo, da je Valle poskusil zastonj, ugasnil motorje in se približal bregu. Pozneje bom zvedel, da je odložil bencin, ki ga je imel nad določeno težo, in odletel čez poldrugo uro, prekrasno šel za nami in ujel našo skupino nad brazilskim obrežjem.

Sem že visoko na nebu. Ozračje je pokrito z visokimi plastmi, skozi katere se krade megleni, mlečni soj nevidnega meseca. V skoraj popolni temi letimo res znan-

Balbova letala ob pristanku v Riu de Janeiro 1930.

stveno, samo po aparatih na krovu ter se neprenehoma držimo poleg višinomera še brzinomera ter števec za obrate.

Pot me prav nič ne skrbi, zakaj izurjenost posadk je kos izredni preskušnji, katero začinjamo.

Zdaj lahko gledam ven. Za menoj gre skupina majhnih električnih svetilnikov: trikotniki v pravilni postavi na nebu. Spredaj, trideset metrov na moji levici, je Maddalena.

Čez pol ure preletimo otočje Bissagos. Nad odprtim oceanom smo.

V zvezi sem z Bolamo, z ladjami, s stroji. Telegrafist naglo popisuje list za listom. Radio dela odlično. V trdi noči naše oči ne vidijo sto metrov naprej in na boke drugega, kakor svetilnik stroja, ki leti v našem sestavu. Toda radio vidi in čuti za nas na tisoče in tisoče kilometrov, na vso širino oceana do San Paola v Rimu na eni strani, in do Ria de Jancira na drugi. Komaj smo dobro v zraku, pa že govorimo s skrajnima tečajema našega poleta, z odhodiščem in priletiščem.

Trmasto kličem »Alice« za sporočila o odletu. Povedo mi, da so trije stroji ostali v Bolami.

Torej nas je enajst na poletu. Prezgodaj je, da bi klical. Treba je čakati. Moj telegrafist mi ne sporoča o kakih drugih pripetljajih.

Najstrašnejša ura poleta, ura dviga, je minila. Neprenehoma se mi vrača tale misel: če bi bili vremenski pogoji boljši! Če bi bila luna! Če bi nam bil pomagal veter! Toda to so prazne misli in jih preženem. Nismo mogli storiti drugače.

V računih o verjetnosti, ki sem jih prejšnje mesece tolikokrat ponavljal, se je kot največje tveganje vedno razodel nočni odlet z vsem tovorom. Ko so se posadke vkravale, koliko mož se je vprašalo: »Kdo bo na vrsti?« Morda jaz, sem si dejal sam pri sebi. In moja duša je bila kakor duše vseh tovarišev pripravljena za žrtev, ker smo bili prepričani, da bomo s svojo žrtvijo povečali slavo domovine.

Zdaj plovemo v noči in ovijajo nas vedno gostejše teme. Zastonj iščemo nad glavami majhno, belo svetlikanje kake zvezde. Obraz neba je mračen, ves zaprt, grozeč. Ure dolgo teko. Naše oči se kar naprej upirajo v ure aparatov in v kompas, ki je v tej temi brez lune in brez zvezd naša edina opora. Toda kakor minevajo minute, četrтинke, pol ure, ure, druga za drugo, zaznamovane po pravilnem udarjanju motorja, se stroj zljajšuje in z njim se zljajšuje naše srce, ki ve, da za nami v nevidnih brazdah ostaja najbolj okrutno morje.

Kaj bi se bilo primerilo, če bi bili poleg navadnih skrbi, ki jih prinaša nočni let v teh okoliščinah, imeli še ploho? Koliko strojev bi ji bilo kljubovalo? Koliko bi jih bilo moralo spustiti se na ocean in tvegati, da se pogrezejo.

Pred mano je pritrjena na steno majhna trojna slika, osvetljena z drobno svetilko in draga mojemu srcu: tri fotografije. V sredi slika mojih dekletec Giuliane in

Polet nad švicarskimi Alpami na poti v Severno Ameriko 1932.

Balbovi hidroavioni nad atensko akropolo.

Valerie, na desni bela in smehljajoča se glava moje matere, na levi slika moje žene. Cutim, da se njihove duše družijo z mojo in da se z njo vred dvigajo proti Bogu.

V teh urah boja z usodo ne gre samo za naše življenje. Mi smo vojaki, ki žive, odhajajo, umirajo. Prevzeli smo dolžnost leteti in letimo. Ne letiš brez tveganja. Brez obžalovanja bi dal življenje. Toda domovina je večna, preživi ljudi in njihovo usodo. Zmagati moramo za njo. Ko gre za naše življenje, gre za njeno čast.

Naprej, naprej!

Atlantska noč lega na nas. Minili sta dve uri, začneta se tretja. Kateri oddelek drvi prenašlo, drugi prepočasi. Brezžične brzovjavke se vrste. Držati stroje v sklenjenem redu je v noči, kakor je nocojšnja, hudo delo.

Nenadno luč na morju. Skupina luči, ladja! Naša je. Prva oglednica »Da Recco« je. Naš let je krenil naravnost. Letimo nad prvim koščkom Italije, plavajoče na oceanu, s slovesnim hrumenjem motorjev, z raztegnjenimi krili.

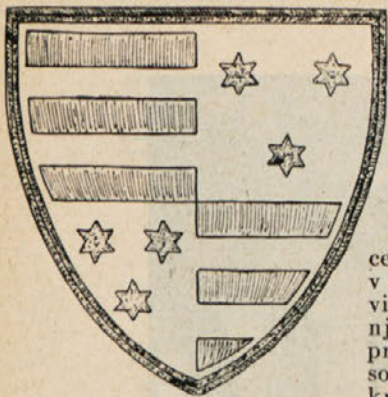
In spet mračni Ocean pod mračnim nebom. Spet dve, spet tri ure. Zdaj vemo, da je še malo nočnih ur, čas teče nagleje. Ladje sporočajo, da lete stroji mimo. Enajst jih je v skupini, Valle gre za nami sam. In trinajsti?

Držimo se drug ob boku drugega. Napredujemo močno. Veter nam pomaga. Toda na nebu se kar naprej prebegavajo in preskakujejo plasti in kope. Soj lune začneta včasih oživljati, potem ga pokoplje nova gneča oblakov. Spet pademo v gosto noč.

Proti sedmim začneta na vzhodu prebadati prva luč zore, pepelnati žarki so na umazanem ozadju oblakov, potem pa drugi rožnati, potem vijolične proge in zelene. Ocean nam nazadnje pokaže malo svojega grbastega hrbta. V vodi odsevajo blede iskre somraka.

Mogočnejša luč razcepi obzorje kakor ognjen meč. Druge se ji pridružijo in njihov bleščeči se odsev bega kakor puščice čez neskončno sivo prostranost morja. V predelih ob ravniku dan raste naglo. Ne mine dvajset minut, ko že prežene nočne sence in si osvoji nebo.

(Dalje na strani 357.)

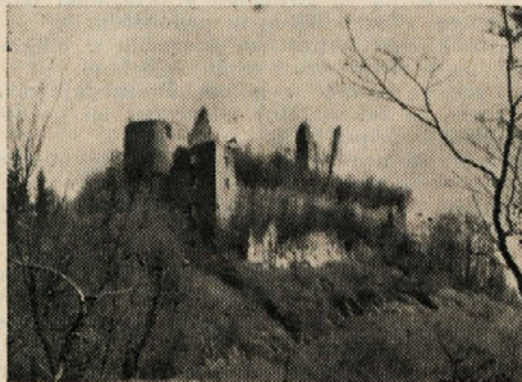
Začetek in konec moči Celjanov

J. Schweiger

Že v 12. stoletju ve zgodovina o celjskem rodu, ki se je imenoval v začetku po gradu Žovneku v Savinjski dolini, včasih po reki Savinji, včasih pa po gradu Lembergu pri Poljčanah. Poleg gradu Žovneka so Celjani imeli še razne fevde krške in oglejske cerkve ter fevde deželnega kneza. Leta 1322. so izumrli vovbrški grofje. Njihov sorodnik Friderik I. Žovneški je podedoval obsežno vovbrško posest na Štajerskem, med drugim tudi Celje. V zvezi s Habsburžani raste moč Celjanov. Friderik je postal deželni glavar na Kranjskem, kupil Krško ob Savi in je leta 1341. že dosegel grofovsko čast. Friderik je leta 1360. umrl. Imel je dva sina: Ulrika I. (1360—1368), ki je mnogo pripomogel, da se je celjski rod visoko povzpел. Mnogo se je vojskoval in ob teh prilikah sklepal koristne rodbinske zveze. Tudi ta je postal deželni glavar na Kranjskem v letu 1362. Brat Herman I. (1368—1385) je imel za ženo Katarino, hčer bosanskega bana Štefana II. Kotromaniča.

Njegov sin, grof Herman II. (1385—1434), je pravi ustvaritelj sile Celjanov. Že leta 1390. je postal deželni glavar na Kranjskem. Ko je pomagal ogrskemu kralju Sigmundu Luksemburškemu v vojskah proti Turkom in ga v bitki pri Nikopolju leta 1396. rešil, je to Celjane ozko zvezalo z Luksemburžani. Za nagrado je dobil od Sigmunda v letih 1397.—1399. Varaždin in druga posestva v Hrvatskem Zagorju in naslov tudi grofa zagorskega. V naslednjih letih je zopet pomagal Sigmundu v bojih z ogrskimi stanovni in plemiči ter češko-nemškimi kraljem Vaclavom. Hermanova hči Barbara je postala žena Sigmunda, ki je kmalu nato (1410) pridružil ogrski kroni še nemško. Tako so Celjani z rodbinskimi zvezami in drugimi rastli v dostojanstvu, moči, bogastvu in premoženju. Leta 1405. je dobil Herman II. Medjimurje s Čakovcem v zalog, podeljen mu je bil naslov bana slavonskega ter dobil pravico nameščati zagrebškega škofa. V letu 1406. je bil njegov naslov: Grof celjski in zagorski ban dalmatinski, hrvaški in slavonski. L. 1420. je nasledil posestva Ortenburžanov; na Kranjskem Radovljico in ribniško gospostvo od Čušperka do Kolpe. Leta 1427. pa je bosanski kralj Tvrtko II. določil Celjane za svoje naslednike v Bosni, če bi sam ne imel potomstva. Ta načrt se zaradi turškega in ogrskega nasprotstva ni uresničil. Herman II. je umrl v Bratislavi leta 1435, pokopan pa je v svoji ustanovi, kartuziji v Pleterjah na Dolenjskem. Sledil mu je sin

Friderik II. (1434—1454), poročen od l. 1388. z Elizabeto Frankopanko z otoka Krka. Po njeni nasilni smrti se je poročil z Veroniko Deseniško. Toda Herman II. jo je dal obsoditi zaradi čarovništva, češ da mu je zapeljala sina. Celjsko sodišče jo je oprostilo. Herman jo je dal utopiti v kadi (1425). Leta 1436. je cesar Sigmund povišal grofa Friderika II. in vse njegove naslednike v državne kneze. Odslej so smeli kovati Celjani tudi svoj denar. To povišanje pa je povzročilo dolgoletni boj s Habsburžani. Največ je pri teh bojih trpela slovenska zemlja. Do pomirjenja je prišlo šele leta 1443., ko so

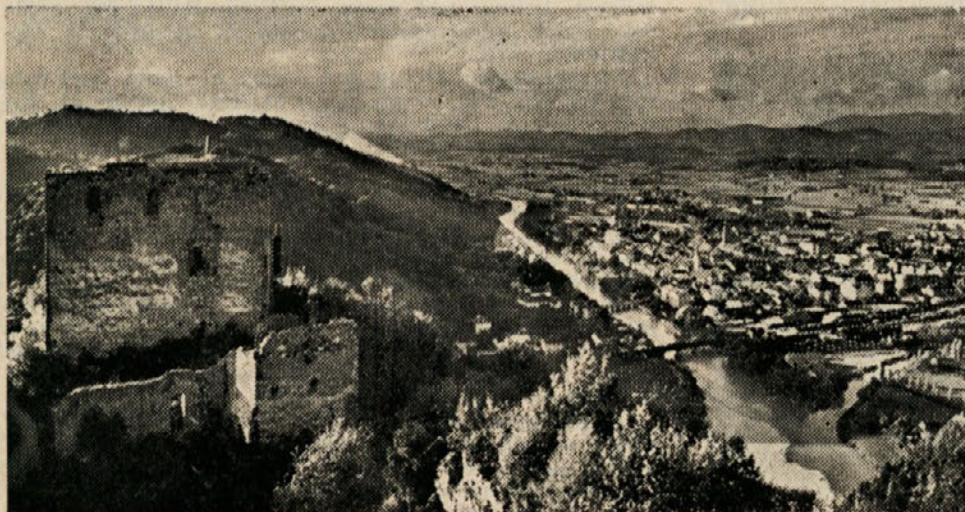
Grad Žovnek v Savinjski dolini, prvi sedež Celjanov.

Celjani in Habsburžani sklenili dedno pogodbo. Ako izumro Habsburžani, pripade istrska posest, Postojna, Vipava, del kranjske in savinjske posesti Celjanom, če pa izumro Celjani, dobe vse Habsburžani.

Friderikov sin Ulrik II. (1454—1456), iz prvega zakona z Elizabeto Frankopanko, je bil zadnji Celjan. Ta je bil že od 1438—1439 namestnik kralja Alberta II. na Češkem. Po Albertovi smrti se je Ulrik II. zapletel v prepire za ogrsko nasledstvo in se postavil v bran za Ladislava Posmrtnika ter ga leta 1440. kronal za ogrskega kralja. Na Ogrskem je postal Ulrik II. nasprotnik državnega upravitelja Ivana Hunjadija, Hunjadi pa je nasprotoval Ulrikovemu tastu, srbskemu despotu Juriju Brankoviču, bil pa je tudi proti celjskim zahtevam v Bosni. Zaradi Ulrikovega varuštva nad Ladislavom Posmrtnikom so se vneli boji med cesarjem Friderikom III. in Celjani. Ulrik II. je postal celo regent mladega Ladi-

slava. Po smrti Hunjadija pa je postal kraljevi namestnik na Ogrskem. To pa je izzvalo sovraštvo proti Celjanom. Ob zbiranju krščanske vojske za pohod proti Turkom so Ulrika II. ubili v beograjski trdnjavi 9. novembra 1456. Nasledniki celjske dediščine so postali Habsburžani po pogodbi iz leta 1443. Pokopan je v minoritski cerkvi v Celju.

Boj za celjsko dediščino se je vlekel do leta 1463., ko so pretežni del posestev dobili Habsburžani. V tem boju se je borila zadnja celjska grofica, vdova po Ulriku II., Katarina Brankovička in njen poveljnik, češki najemnik, Jan Vitovec, v narodni pesmi znan kot Pegam. S tem je padla zadnja ovira za habsburško prodiranje proti Jadranskemu morju.

Razvaline celjskega gradu.

ŠEMBILJINE BUKVE

SLOVENSKI LJUDSKI ROKOPIS • PRIREDIL NIKO KURET • ILUSTR. SLAVKO PENGOV

Ob tem času bo na sedežu Mesijevega Peter, rojen princ, sedel. Ko bodo ajdje vse to videli in slišali, bodo vsi vero Mesijevo sprejeli in bodo bogaboječi v ljubezni in spravi živeli.

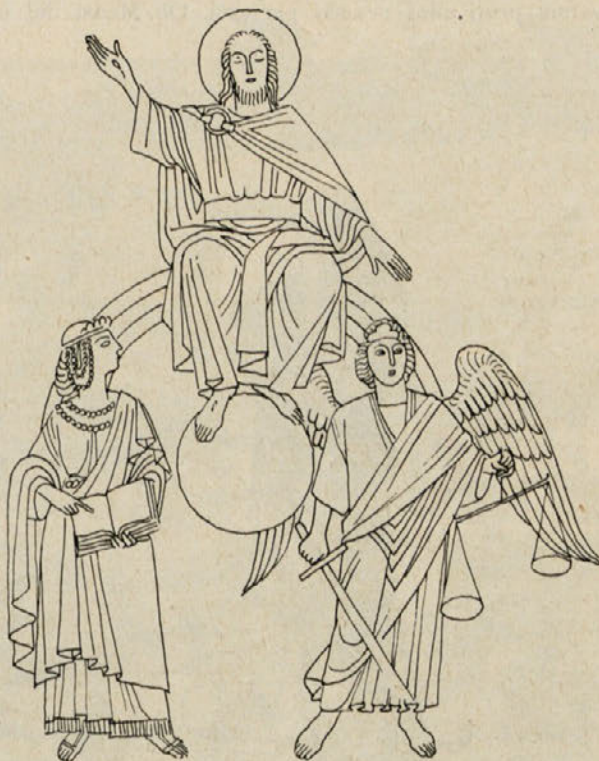
Nato pride kmalu sodni dan strahu. Gorje vam ob sodnem dnevu, kateri ste v nečistih grehah! Bolje bi bilo, da bi nikoli ne videli belega dne. Nečistniki in nečistnice, vi nesramni pohujšljivci, vi hudičevi hlapci, kateri v nečimernosti in v nečistosti živite in še nedolžne duše k nečistosti svojega nesramnega života zapeljujete, gorje vam, zakaj vsa vaša dela bodo vsemu svetu razodeta! Kako vam bo tistikrat pri srcu? Jaz rečem: tisočkrat gorje vam in še več kakor gorje! Ne smem vam povedati, kako bo. Meso se mi hoče od kosti ločiti, taka strašna groza me obhaja. Kako bo šele za vas hudo! Meni se smilite, ko boste tako nespametni, da ne boste odstopili od svojega grešnega dejanja. Zapomnite si, kaj vam jaz povem!

Po tem naprej povedanem dnevu, po znamenjih, ki bodo prišla, bo nazadnje strašno razsajanje, bo od sedmih krajev sveta grmenje in tresk slišati. Taki potresi se bodo čutili, da bo strašna groza: mesta in vasi se bodo v zemljo udirale, nebo in zemlja se bosta tresla, ljudstvo bo od težav norelo in tako svoj poslednji konec čakalo, nazadnje bo po vsem svetu tema nastala. Tako bo pokanje skal strašno slišati. Ves svet bo revežem postal kot je bil pri stvarjenju. Po tej veliki temi bo začelo sonce zopet svetiti in v njem bo videti petero zvezd. In ko bodo ljudje na sonce in na te zvezde svoj pogled obrnili, bodo po vsem svetu vsi hkrati umrli.

Zdaj bo Mesija svojega angela na svet poslal in ta bo z močnim glasom skozi trobento klical: »Vstanite! Duša naj pride k sodbi!«

»Sodba! Sodba!« se bo slišalo po grobeh in to bo strašno za nepravilne. Zdaj bo Mesija v dolino Jozafat

Mesija rekel: »Vi, ki ste s Kajnom in Antikristom hodili, podajte se še zdaj z njim na dno pekla! Vi pa, ki ste po pravici hodili, pojdete v raj večnega veselja!« In zdaj bodo pravični znamenje svetega križa na čelo dobili in bodo v nebeško kraljestvo pred obličje božje stopili. Amen, rečem jaz tebi, o veliki kralj, da se bo

to vse zgodilo. Jaz tebi in sebi želim, da bova s pravičnim Abelom v raj večnega kraljestva in veselja prišla.«

Ako bi mogel vsakdo vse, kar je tukaj povedano, dobro spoznati in v srcu ohraniti! Veliko tega prerokovanja je že v spolnjevanje šlo, drugo je že blizu spolnjevanja in se bo gotovo spolnilo kakor prvo, kar sem povedala. In boste videli, da je moje prerokovanje resnično.

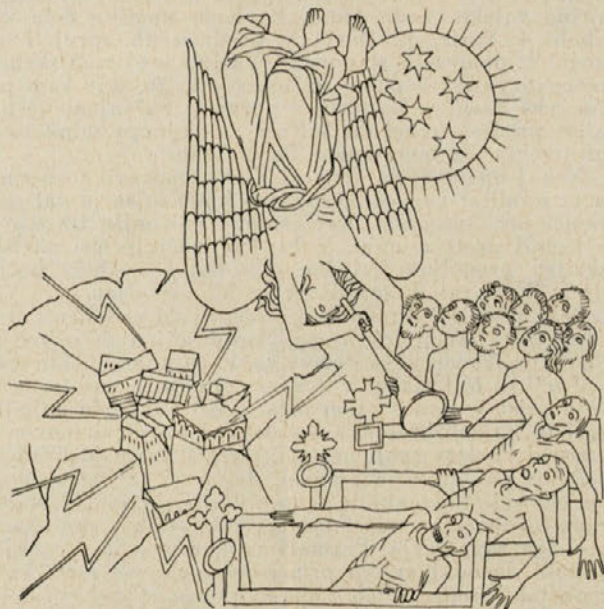
Vedi, kadar se bo to zgodilo, bodo vojske, slabe letine in še veliko strašnih nadlog med ljudstvom.

In tako konča Šembilja svoje prerokovanje.

Dvanajst prerokovanj tistih reči, ki se morajo goditi proti prihodu Antikrista. Začele se bodo v letu 1756, končale pa v letu 1990. V tem času bodo:

1. Duhovščina brez obrajanja.
2. Sodniki krivični.
3. Zakonski brez zvestobe.
4. Bogatini brez ponižnosti.
5. Reveži brez usmiljenja.
6. Otroci brez strahu.
7. Ženske brez sramežljivosti.
8. Starši brez pameti.
9. Mladost brez pokorščine.
10. Podložni brez usmiljenja.
11. Grofje brez moči.
12. Ljudstvo brez pobožnosti.

Konec.

prišel in se bo tamkaj na sodni stol usedel. In vsi ljudje, ki so kdaj živeli, se bodo pred njim znašli in bodo svoja dela na čelu zaznamovana imeli. Najprej prideta Adam in Eva, potem dobri Abel in hudobni Kajn. Potem pridejo drugi ljudje, od katerih bodo pravični z Abelom na desni, hudobni s Kajnom na levo odločeni. Zdaj bo

ZLOM FRANCIJE

Ruda Jurčec

in ravnovesje v Evropi

Mesec junij je bil prebogati z dogodki in zato smo čakali na njihov razvoj tako, da smo za en mesec prekinili našo mednarodno kroniko in podajamo tokrat pregled za maj in junij.

Velika ofenziva na zahodu se je začela dne 10. maja. v nekaj dneh je klonila Nizozemska, proti koncu meseca maja je sklenil belgijski kralj Leopold III. nehati z odporom proti silni nemški premoči. Ob Meusi dol proti

Francija objokuje svoje žrtve.
(Litografija H. Daumierja po bitki pri Sedanu 1870.)

jugu so nemški oklopni oddelki dne 17. maja prebili francoske utrdbe ob belgijski meji in se zaleteli daleč doli ob Aisni — do Rethela. Dne 4. junija se je končala bitka pri Dunkerqueu, angleška in francoska vojska sta se umaknili čez Rokavski preliv v Anglijo, dne 5. junija pa se je že sprožila silna ofenziva ob Sommi in Aisni proti Parizu in proti središču Francije. Francosko glavno mesto Pariz so nemške čete zasedle dne 14. junija in francoska vlada se je umaknila najprej v Tours, nato pa v Bordeaux.

»Paris, ma ville — Pariz, moje mesto,« to so bile za vsakega Francoza posvečene besede, ki so mu pomenile skoraj nekaj več kot pa cela Francija. Pariz je zlasti po zadnji revoluciji v letu 1789 postal za Francijo tako središče, da se je vse narodno, gospodarsko in duhovno življenje pretakalo skozi mreže prestolnice, ki je po izjavah številnih evropskih mislecev postala celo prestolnica kulturne Evrope. — Ko se je začela dne 5. junija zjutraj ob 4. uri velika nemška ofenziva proti Parizu, so povsod zaskrbljeno gledali na vedenje francoskega na-

roda. V Londonu so bili že dalj časa prepričani, da bi bil morebitni padec Pariza tak psihološki udarec za francoski narod, da bo Francija najbrž klonila in se odločila za sklenitev ločenega miru. To preveliko srčno povezanost francoskega naroda na lastno prestolnico so Angleži mislili med drugim presekat na ta način, da bi se ves francoski narod odločil za boj za Pariz. Za Pariz bi s tem preteklo toliko krvi, da bi se skeleča rana dovolj izcedila in pripravila za novo zdravljenje. Toda tega odpora ni bilo: stari Pariz ni zgorel v ognju in se ni zalil s plastjo krvi in mesa in sedaj bo vsekakor trajalo še leta in leta, da se bo rana dovolj zacelila, da bo po pokori novi rod lahko z jasnimi očmi gledal v svet.

Pariz in njegova usoda sta tokrat zapečatila usodo cele Francije. Slično trpljenje ali pa presenečenje je grozilo Franciji tudi že v letu 1914, ko je general Kluck ob koncu avgusta s svojimi četami hitro in neovirano prodiral s severa proti Parizu. Tedaj je vojski na severu poveljeval general Joffre, ki je sporočil vladi v Pariz, da ne more več poroštvoovati za varnost francoske vlade, ker misli proti prodirajoči nemški vojski razviti novo francosko fronto šele južno od Pariza. Tedanji vojni minister Millerand je zahteval odhod vlade v Bordeaux in tudi zagovarjal misel, da Pariza armada ne bo branila.

Odločilna vladna seja je bila dne 5. avgusta. Nemška vojska je bila že pri Peronneu in pri Chateau-Thierryju. Proti predlogu vrhovnega poveljstva se je dvignil tedanji pravosodni minister Aristide Briand, ki je dejal:

»Pariz je za vsakega Francoza edina, najbližja politična stvarnost. Padec Pariza bo smrtni udarec za Francijo!« Za njim se je dvignil socialistični minister Sembat, ki je obenem z Julesom Guesdom v vladi zastopal skrajno levico in izjavil:

»Hočete opustiti obrambo Pariza, ker bi radi preprečili, da bi bil Pariz izropan. Da bi zaščitili palače bogatinov v središču mesta, hočete v mesto spustiti sovražno vojsko. Toda tedaj, ko bodo nemške čete vkorakale v Pariz, jih bodo v predmestjih sprejeli roji krogel iz delavskih stanovanj. Vkljub vsej vaši skrbi za bogastvo pariških palač se bo zgodilo to, kar vam pravim: vaš Pariz se bo sesul v požaru!« Sklenjeno je bilo, da se predlog generala Joffrea in vojnega ministra ne sprejme in da bo armada Pariz branila.

Nekaj dni nato je general Kluck napravil to napako, da ni prodiral naprej na desnem krilu in se je dal prvič potolči pri Ourequeu. Ker je imel močnejše levo krilo, je krenil proti vzhodu. V kritični noči je 600 pariških taksijev prepeljalo pariško posadko v najbolj kočljiv odsek ob Marni in sovražnik je bil ustavljen.

Letu 1940 je bil položaj presenetljivo podoben onemu v letu 1914. Toda tokrat na vladni seji ni bilo več zastopnikov francoskega delavstva, kajti komunisti in ostali levičarji so bili tokrat v drugem taboru. Kominternu uči svoje pristaše danes samo tega, kako naj bodo najodličnejši in najzahrbtnejši veleizdajalci svojih domovin. Ni se zrušil Pariz v svoji nesreči, zrušila pa se je Francija.

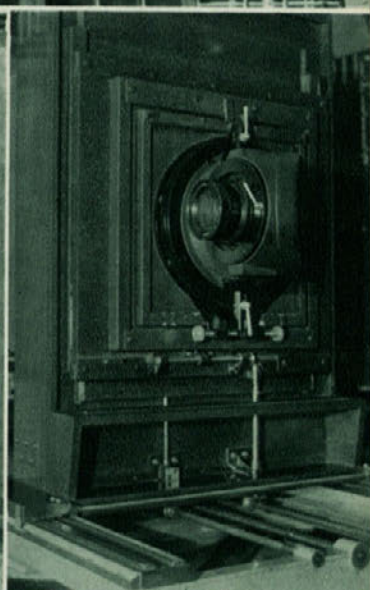
Poraz Francije pa pomeni, da se je iz koncerta evropskih velesil umaknila tista velesila, ki je več stoletij dejansko in često zelo koristno sodelovala v politiki evropskega ravnotežja. Priznati si moramo, da pomenjajo vsi taki dogodki veliko preizkušnjo za ves svet; kadar se ob takih katastrofah zamaje Evropa, tedaj traja trensenje včasih tudi več desetletij. S tem da se je Francija umaknila iz zbora evropskih velesil, še ni dosegla najgloblje stopnje svojega propadanja. Obubožani in ponižani francoski rod bo moral še desetletja stresati s sebe vse gorje. Ob takih obračunih pa je sposoben francoski narod v enem stoletju prirediti troje in še več revolucij, če ne najde drugega izhoda.

Slike o slikanju slik.

Pred nedavnim je bila v Ljubljani razstava slik G. A. Kosa iz slovenske zgodovine, ki predstavljajo po obsegu največja slovenska likovna dela. Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani so bili naročeni barvni posnetki teh slik. Za to je bilo treba slike po štirikrat fotografirati s posebnimi, ogromnimi aparati. Prenos, postavitve in fotografiranje glavne slike — Ustoličenja na Gosposvetskem polju, ki je dolga 7 metrov, je predstavljal svojevrstno težko nalogo. Da je res tako, pričajo naše slike, ki kažejo na streho velike rotacijske strojnico v tiskarni, postavljanje slike na oder in slovesni trenutek »pritiska«.

Vsa dela s fotografiranjem so trajala dva dni.

(Foto J. Hafner)

SINJSKA ALKA

*junška
zgodovinska
narodna
igra
Dalmatincev*

Višek igre: v divjem diru
sname vitez s kopjem alko

Alkari s ščitonošem gredo po vodjo igre

Alaj-čaniš z alkari in oprodom

Alaj-čaniš, vodja igre, si spremljevalci

Občinstvo in častna straža ob igrišču

Častna tribuna

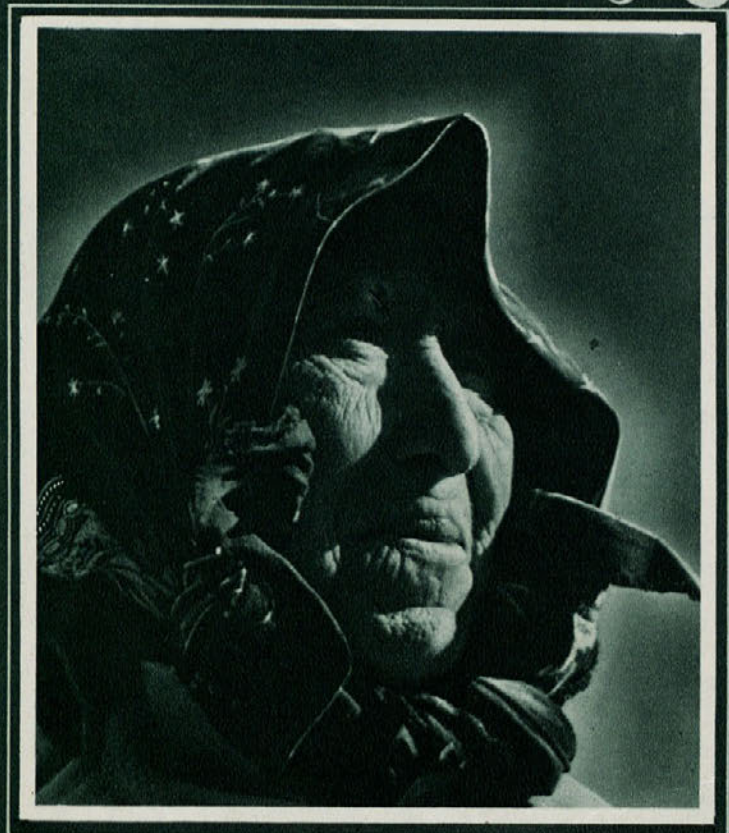

Alkar z oprodom

1

2

- 1 Karel Bolafic
- 2 Radoslav Merhar
- 3 Ante Hornic

3

Litvanska narodna noša, zadnji ostanek narodne samostojnosti ene od treh malih baltskih držav, ki jim je Sovjetska Rusija vzela svobodo in jih vključila v svoj državni sestav.

Na čem bo slonelo bodoče evropsko ravnotežje, sedaj še ni mogoče presoditi. Vsekakor bo zmagovalec želel več desetletij harmoničnega sožitja v Evropi, da bo lahko novo Evropo po svoje uredil in po tolikem izčrpanju in po teh ogromnih vojnih žrtvah zagotovil miren in blagodaten življenjski obstoj za vse tiste rodove, ki naj bodo hvaležni sedanjim bojevnikom za njihovo požrtvovalnost in trpljenje. Vsekakor bo moralo držati, da se je Evropa pripravila za novo dobo, ki naj traja več stoletij. Žrtve popolnoma zaslužijo tako plačilo.

Ravnotežje evropske politike bo posledaj najbrž slonelo na novih temeljih. Toda v tej harmoniji novega sveta bo tudi Francija morala imeti svoje mesto. Brez njenega sodelovanja bi harmonija v Evropi ne bila trajna. Toda Francija sama bi morala najti novo pot.

Novi režim v Franciji je že skušal podati prve obrise nove francoske politike. Obsojen je predvsem tisti činitelj, ki je v Franciji igral preveliko in nenaravno vlogo — obsojen je Pariz, ki je bil premočno centralistično središče bivše tretje republike. Z novim redom se uvaja v francosko narodno življenje zopet regionalizem z vso svojo pisanostjo in mnogolično bogatijo. V ospredje bosta zopet lahko stopili katoliški Vendeja in Bretagna,

zadihalo bo v novem sijaju klasično lice Provence in apolinarično veselje Gironde in Touraine, severna Francija pa bo proti gotski Flandriji pričevala svojo posebnost. Mimo Pariza, ki je v svojem masonstvu in zverženemu levičarstvu iskal sloves »novega Rima«, se bo skušal uveljaviti nov tok, ki naj vrne Francijo nazaj v latinski blok v Evropi. Idejne temelje o vsem tem poučuje vsaka francoska pokrajina zase, najbogatejši pa je južni del s svojim velikim pesnikom Mistralom, v modernem času pa tudi nauki o prvenstveni povezanosti narodov, ki so dediči iste sredozemske kulture.

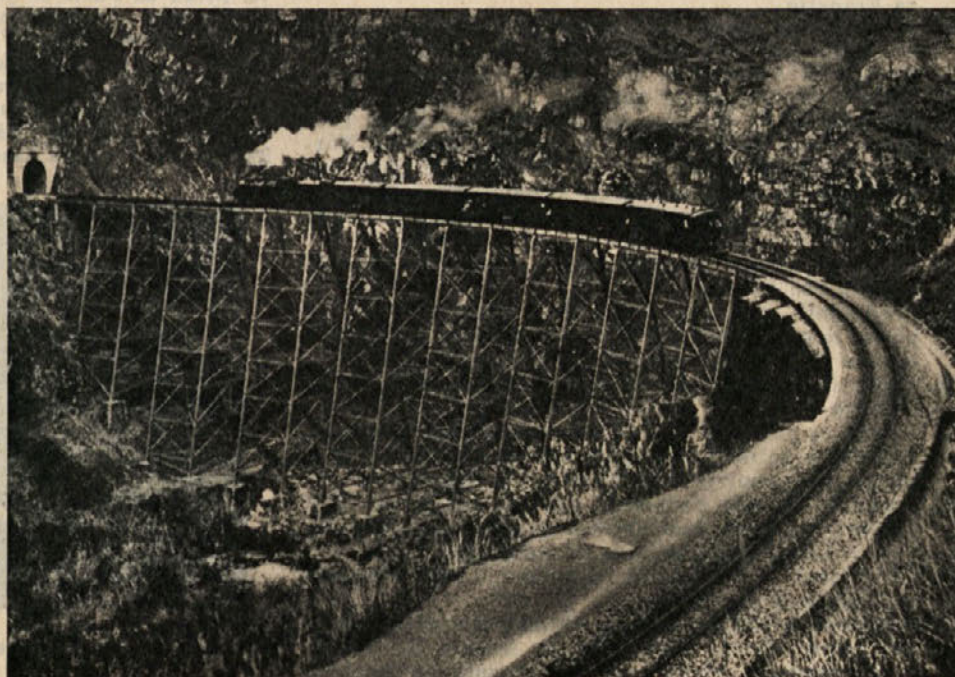
Harmonizacijo Evrope na novi podlagi bi moglo zavreti samo preveliko obubožanje in onesrečevanje človeškega rodu. Samo tedaj, če bi zmaga pomenila obenem konec vsega ravnotežja in sleherne harmonije med narodi v Evropi, bi nastopil trenutek, ko bi moglo zasijati rdeče sonce barbarskega gospodarskega reda in bi zavladala najbolj nečloveška doba brezpravnosti in nereda. Najbrž drži, da se nikdo ne bori za zmago, da bi prelita kri in pridobljena zavest nove pravice utonila v takem blatu. Po dosedanjih zakonih žaloigra še ni izzvenela nikdar v grotesko ali pa v karikaturu.

V maju pa je bil razvoj političnih dogodkov takle:

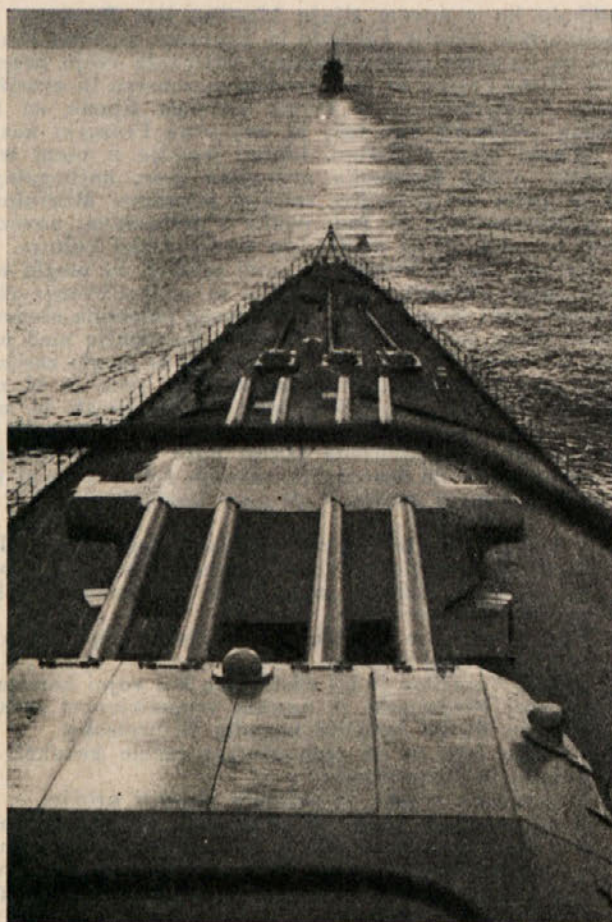
2. Predsednik angleške vlade Chamberlain je v spodnji zbornici razložil, zakaj se je zavezniška vojska umaknila iz Norveške.
3. Med Nemčijo in Švedsko je bil dosežen sporazum o nedotakljivosti Švedske.
8. Maršal Vorošilov je bil odstavljen kot vojni komisar; po vsej Nizozemski je nastala vznemirjenost zaradi govoric, da bo Nemčija napadla Nizozemsko.
10. Nemške čete so ob treh zjutraj začele korakati v Belgijo in Nizozemsko.
15. Nizozemska vojska je sklenila položiti orožje.
18. Nemška vojska je ob Meusi prodrla globoko v Francijo in francoska vlada je bila takoj preosnovana; v njo sta vstopila maršal Petain in general Weygand.
25. Objavljena je bila trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Sovjetijo.
28. Belgijski kralj Leopold III. je sklenil položiti orožje in je zato ukazal svoji vojski, da naj se ne vojskuje.
30. Sovjetski listi hudo napadajo Litvo, ker so iz sovjetskih posadk v Litvi pobegnili številni rdeči vojaki.

V juniju pa so bili glavni politični dogodki naslednji:

1. V Beograd je prišel sovjetski poslanik Lavrentijev iz Sofije, da podpiše trgovinsko pogodbo med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo.

Junanska železnica, jabolko spora med Francijo in Japonsko. Po tej drzno speljani železnici je Čangkajškova Kitajska dobivala največ pomoči iz tujine čez Indokino. To železnico je morala Francija na japonsko zahtevo zapreti za promet s Kitajsko.

Pogled na »Dunkerque«, najmogočnejšo ladjo francoske vojne mornarice, ki so jo Angleži uničili pred Oranom.

4. V Rimu je bila važna seja italijanske vlade, na kateri so bili sprejeti novi sklepi o vojni pripravljenosti Italije.
6. Predsednik francoske vlade Reynaud je imel govor, v katerem je izjavil, da se je 5. junija začela bitka za Francijo.
10. V posebnem govoru je predsednik italijanske vlade Mussolini povedal, da je Italija napovedala vojno Angliji in Franciji in sicer stopi vojna napoved v veljavo dne 11. junija opolnoči.
11. Norveški kralj Haakon je objavil v posebnem proglasu, da je sklenil nehati z vojskovanjem na Norveškem in da se bo z vlado preselil v tujino, odkoder se bo boril naprej za svobodo Norveške.
14. S posebno spomenico je predsednik francoske vlade Reynaud zaprosil Ameriko za nujno pomoč.
15. Sovjetska vojska je vkorakala v Vilno in Kovno in zasedla vso Litvo.
17. Predsednik nove francoske vlade maršal Petain je poslal nemški vladi prošnjo za premirje; med Francijo in Nemčijo je posredoval general Franco.
18. Hitler in Mussolini sta se sešla v Monakovem, da bi določila pogoje za premirje s Francijo.
21. Pogoji za premirje so bili francoskim pooblaščencom izročeni v gozdu Compiègne, kjer je bilo tudi l. 1918 podpisano premirje med Nemčijo in Francijo.
22. Premirje je bilo podpisano dne 22. junija ob 18.50 zvečer; francoski pooblaščeneci so takoj nato odpotovali v Italijo na pogajanja z italijansko vlado.
26. Objavljeni so bili pogoji za premirje med Francijo ter Italijo in Nemčijo.
27. Sovjetska vlada je poslala ultimatum Romuniji, da ji naj takoj odstopi Besarabijo in severni del Bukovine; romunska vlada je sovjetske zahteve sprejela.

28. Sovjetska vojska je začela zasedati odstojeni pokrajini in zasedba je bila izvršena v štirih dneh.

Mnogo se govori ob takih preobratih, kakor se je dogodil v teh dneh v Franciji, kdo je kriv vsega tega. Dolže se na vse strani najrazličnejši ljudje in tokovi. Držalo bo najbrž le tisto, da je slabo izvršenega dela kriv le nesposoben obrtnik ali nekvalificirani delavec. Če je čevelj slabo izdelan, bo za slabo obrt odgovarjal nesposobni čevljar, če je pa vojska slabo opravila, bodo v glavnem krivi tisti, ki vojski poveljujejo in ki zanjo odgovarjajo. To smo zapisali zaradi tega, ker se v takih primerih najdejo vse mogoče krivice in naravno potem tudi iščejo zdravila in mazila tam, kjer jih najbrž ni mnogo. Zgodi se lahko, da bodo razni zdravniki povsod po svetu celili rane s tako debelimi obliži, da bodo bolečine prekmalu minile, pod mazilom pa bo ostala še naprej globoka in gnusna gnojna rana.

Izgubljena vojna vrže ves narod v najglobljo bedo. Toda za slabo opravljeno delo so odgovorni najprej tisti, ki svoji nalogi niso bili kos, šele nato pride na vrsto odgovornost vseh tistih, ki so profesionalcem preveč zaupali.

Vojna pa se je v maju razvijala takole:

1. Zavezniška vojska je odšla iz južne Norveške.
4. Zavezniško vojno brodogradništvo se je začelo zbirati v Sredozemlju.
10. Ofenziva se je začela na zahodu ob belgijski in nizozemski meji in uveljavljati se je začela tako imenovana bliskovita vojna, v kateri sodeluje več tisoč letal in tankov.
17. Nemški oklopni oddelki so pri Sedanu prodrli skozi francoske obrambne črte.
23. Nemške čete so zasedle trdnjavo Laon v severni Franciji.
25. Razvila se je huda bitka za Calais.
28. Po predaji kralja Leopolda III. se je zavezniška vojska hitro začela umikati proti Dunkerqueu za prevoz čez Rokavski preliv.

V juniju pa bi bila vojna kronika naslednja:

3. Pariz je bil prvič bombardiran; nad mesto je priletelo več sto nemških letal.
4. Zavezniški oddelki so zapustili Dunkerque in se čez Rokavski preliv umaknili v Anglijo.
5. Začela se je nova ofenziva ob Sommi in Aisnei.
8. Francoska letala so bombardirala Berlin.
10. Nemški oklopni oddelki so ponekod prišli še do Seine.
12. Bitka za Pariz se je začela.
14. Nemška vojska je vkorakala v Pariz in prodira naprej proti sredini Francije.
15. Nemške čete so obkolile in nato zavzele Verdun.
19. Nemške čete prodirajo v dveh smereh, in sicer proti Brestu in proti Toulonu.
27. Nemške čete so prišle do španske meje pri Irunu.
29. Nemške čete so zasedle tudi Bordeaux.

»Vagon premirja«, pomemben iz 1918 in 1940, ob prihodu v Berlin.

Kaj vse je potrebno za smotrno nego našega jezika

OB ZANIMIVI KNJIGI S. BUNCA »PREGLED SLOVNICE IN SLOVENSKEGA JEZIKA«

Za smotrno in uspešno negovanje knjižnega jezika so potrebni razni pripomočki:

1. pravopis določa pravilno knjižno pisavo po edinih besed in oblik;

2. pravorečni slovar odreja enotno izreko kulturnega jezika, zlasti tudi govorniško in odrsko izgovarjavo;

3. frazeološko-stilistični slovar navaja dobro rabo poedinih oblik, besed, fraz in rečenic v danih miselnih zvezah za dosego nekega izraznega cilja;

4. slovar tujk tolmači njihov pomen, svetuje zanje dobre domače besede ter podaja njihovo pisavo;

5. popoln slovar prinaša besedno bogastvo;

6. opisna slovnica podaja v sistematičnem pregledu zgradbo današnjega knjižnega jezika.

V vrsto teh knjig, ki jih imajo veliki evropski jeziki že davno v celoti izdelane, se uvršča pod zadnjo točko nova slovenska knjiga: **Pregled slovnice slovenskega knjižnega jezika**, ki jo je sestavil prof. Stanko Bunca. Delo je kot repetitorij novost v naši znanstveni književnosti in zasluži posebno pozornost vseh ljubiteljev slovenskega jezika, tako širše javnosti kakor tudi šole, kateri je predvsem namenjena.

V Uvodu so podani glavni pojmi o vlogi jezika v človeškem življenju, označene so vrste jezikov in našteti zastopniki indoevropske družine, kamor spadajo tudi slovanski narodi. Nato pride avtor na slovenščino, predstavi s pomočjo posebnega zemljevida glavne slovenske narečne skupine, očrta pojem, postanek in razvitek knjižnega jezika, pretehta praktično in znanstveno vrednost črkopisa ter nas seznanja z razdelitvijo slovnice, ki obsega sedem poglavij.

V Glasoslovju so obdelani govorilni organi in njihova vloga pri tvorjenju glasov, glasovi razdeljeni na samoglasnike, pripornike in zapornike, kar je ponazorjeno s črtežem. Nato so kratko in jasno ter na dovoljnih primerih prikazani vsi najvažnejši jezikovni pojavi, ki jih je kar 17.

V Oblikoslovju leži poudarek na praktični strani. Pri sklanjanju in spreganju opozarja sestavljalec na razne posebnosti in sviri pred napakami.

Poglavje o skladnji pojasnjuje grajenje stavkov, jih razvršča po vsebini in obliki, govori o besednem redu, o rabi sklonov, časov, naklonov in načinov. Vse v lahki in nazorni obliki.

Besedotvorje odkriva zanimivo pot nastajanja in tvorjenja novih besed po oblikovni strani, pomenoslovje pa nas vodi v tajno snovanje naše narodne duše, ki je dajala v teku dolgih stoletij besedam in oblikam različne pomene in jih spreminjala. V razboru o bogastvu izraznega zaklada se poučimo tudi o rabi tujih besed, ki jih loči pisec v vulgarne, modne in kulturne.

V pravopisu so podana pravila za rabo velikih in malih črk, za pisanje tujih lastnih in obćih imen, za deljenje besed, za pisanje skupaj in narazen, za rabo naglasnih znamenj, kratic in ločil.

Posebej je obdelano pravorečje. Naša pisava je tradicionalna in ima svoje osnove že pri Trubarju, zato ni docela v skladu z živim izgovorom. Spričo tega je določitev pravilnega izgovora važna naloga. Osnova zanj je govor izobraženstva pred zborom: v cerkvi, šoli, gledališču, radiu, pri predavanjih, govorihtd. V govorjenju se je treba izogibati zavijanju po krajevnem narečju in stremeti po enotnosti, ki jo ustvarja kompromis pri soodločevanju osrednjih narečij in pismene tradicije. Zato naša knjiga posebej opozarja na poudarek in njega mesto (světnik — svetník), na dolge in kratke zloge ter na njih menjavanje (brät — bráta), na ozke in široke samoglasnike (môra — móra), na čisto

izgovarjanje kratkih in nenaglašenih vokalov itd. Povsod poudarja razliko med črko in glasom (polglasnik, trdi l, glas v itd.). Tako uravnani govor daje knjižnemu jeziku kulturni pečat in združevalno moč.

V Stilistiki so prikazane glavne lastnosti do-brega sloga: slovnična pravilnost, besedna čistost, izrazna jasnost, jedrnatost in naravnost. Slog tudi zahteva, da mora biti jezikovni izraz primeren ljudem in sloju, ki uporablja jezik. Vsak stan ima kake posebnosti v besednem zakladu, pa tudi v sklanji in obliki. Preprosti ljudje se drže starejšega, bolj narodnega izražanja, na izobrazence pa vplivajo tuji časniki in strokovne knjige; njihov jezik ima mnogo tujih izrazov in stavčnih zvez, tako da je preprostim ljudem često težko umljiv. Dobro znani so dijaški, vojaški, kramarski in zločinski jezik. Kar je v enem izmed teh jezikov lepo, je v drugem grdo: študent šprica ure, gleda na čebulo, plonka in suflira; profesor ima okno in piše naloge po voznem redu. Ker ima vsaka beseda svojo posebno stilistično funkcijo, zato moramo gojiti funkcionalno razlikovanje. Humorist Milčinski lahko govori o samofrcu in samodrču, v resnem govoru pa poznamo samo avtomobil in letalo.

Jezik pa ni različen samo po družabnih slojih, ampak se loči tudi sedanji jezik od jezika prejšnjih dob. Pisatelji zgodovinskih romanov (Pregelj, Tavčar) rabijo s pridom stare izraze: vojščak, rabelj, voza itd. Jezik razlikujemo tudi po pokrajinah: dolenski pisatelji (Zorec) opisujejo svoje ljudi z nekoliko drugačnim jezikom kot gorenjski (Finžgar) ali štajerski (Miško Kranjec).

Knjiga ima na koncu pridejanih okoli 170 vprašanj za pregledno ponovitev. Ta kotiček bo za dijake in njihove učitelje prav gotovo najbolj iskano poglavje. V knjigi se poleg domače uporablja tudi latinska terminologija.

Naš priročnik obravnava jezik z modernega sodobnega vidika in sloni na ustaljenih jezikovnih normah, zato se po nepotrebnem ne oddaljuje od Breznikove Slovenske slovnice in Breznik-Ramovskega Slovenskega pravopisa. Marsikatero poglavje je spopolnjeno z novimi donosi, vse pa hoče v kratki in zgoščeni, a vendarle pregledni, jasni in lahko razumljivi obliki ter na številnih primerih prikazati današnjo sliko našega pismenega jezika. Namenjen je praksi in potreba po takem delu je velika, saj sličnega priročnika Slovenci še nimamo in nas v tem prekašajo drugi narodi (Hrvatje, Srbi, Poljaki itd.). Tudi nagli in vsestranski razvoj našega jezika v zadnjih dveh desetletjih zahteva tako za javnost kakor za šolo dober in pregleden priročnik. Tej potrebi hoče odpomoči naše delo, zato naj ne bo slovenskega človeka, ki ne bi imel v rokah našega Pregleda slovnice slovenskega knjižnega jezika.

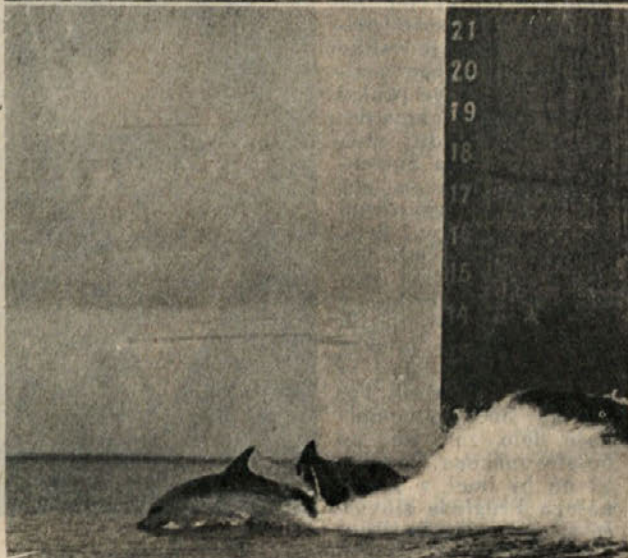

Prof. Stanko Bunca.

Tekme v skokih

Delfini so pesniki morja, skrivnostne ribe — ki niso ribe — ki ste jih tolikokrat občudovali, če vas je poletna sreča zanesla kam na naše morje. Edine ribe, ki jih človekova bližina ne plaši, temveč privlači. Človeka pa privlači njihova elegantna igravost, ki ji ne najdemo primera v živalskem, zlasti ne v vodnem svetu. Ure in ure se pode za ladjami, vedno v družini. Poskakujejo, švigajo kakor strele ob ladji, se mečejo iz vode kakor živi, nedosegljivi in čudovito lepi torpedi. Ni čuda, da jih skuša celo človek s svojo okornostjo posnemati. Toda tekma v skokih med delfinom in med človekom vedno izpade v dobro — del-fina, kakor kažejo naše slike.

Moda + Žena + Družina

Za prve hladne dni

Ceprav smo še sredi vročega poletja, so že vsi modni saloni preobloženi z delom za prihodnjo sezono. Nekaj deževnih dni, pa bodo poletne obleke prelahke, jesenski kostim pa še pretopel. Kaj naj oblečem v tej prehodni dobi, se sprašuje marsikatera izmed nas. Naša slika kaže nekaj najnovejših modelov za prve jesenske dni, katere pa bomo lahko nosile še pozneje pod dežnim ali jesenskim plaščem.

1. Eleganten popoldanski kostim iz lahkega volnenega blaga črne ali temnomodre barve. Edini okras tega zelo preprostega kostima so originalni žepi, ki imajo našite kovinaste gumbe. Dva večja kovinasta gumba zapenjata jopico, krilo je rahlo zvončasto.

2. Dvodelna obleka iz sivomodrega jerseyja ima precej dolgo jopico. Život je kombiniran s širokimi temnomodrimi progami iz istega tvoriva, ovratnik je iz belega pikeja.

3. Svetlosiv kostim, ki se lahko nosi z bluzo ali brez nje. Jopa je okrašena s 5 cm širokimi progami, ki so prešite s temnosivo svilo. Krilo je rahlo zvončasto.

4. Preprost kostim iz svetlorjavega tweeda je posebno prikladen za potovanja ali za dopoldne v mestu. Posebna novost je ozek, položen ovratnik, ki počasi izpodriva do sedaj tako moderno moško fazono. Globoki, stran štrleči žepi.

5. Zelo mladosten komplet, ki sestoji iz plisirane, zeleno in rjavo kariranega krila in kostanjevorjave jopice, ki je krojena čisto po životu.

6. Preprosta obleka iz belo-modro karirastega volnenega blaga ima tesno se prilagajočo jopico in bogato zvončasto krilo.

7. Sportna dopoldanska obleka iz petrolejskomodrega jerseyja. Život je zelo ohlapien in ima spredaj in na hrbtu vstavljeni po dve globoki gubi. Isti dve gubi se ponavljata na krilu, ki se na bokih tesno prilaga životu.

DESET DOBRIH NASVETOV GOSPODINJI

1. Če so se vam zdrobila jajca v košari na poti s trga domov, ni druge pomoči, ko jajčna jed za kosilo. Če pa so jajca samo počena, namažite lupino s citronovim sokom in jih lahko brez skrbi vržete v vročo vodo.

2. Bele platnene obleke, ki je čez zimo porumenela v omari, nikakor ne smemo prati v lugu. Najprej jo je treba skuhati v vodi, kateri smo dodali nekaj mleka in koščke mila, nato izprati v topli in mrzli vodi. Suši naj se v senci, po možnosti na vetru, pa bo zopet kakor nova.

3. Kavni odcedek, katerega smo razredčili z vodo in mu dodali nekaj kisa, je izvrstno sredstvo za čiščenje steklenih in kristalnih posod.

4. Zelene mèdeže od trave odstranimo iz poletnih oblek (tudi svilenih), če jih natremo z 90% alkoholom ali pa z mešanico vodikovega peroksida in nekaj kapljic salmijaka.

5. Olje, na katerem smo pekli ribe, prav lahko uporabimo še enkrat. Okus po ribah odstranimo, če ga najprej močno razgrejemo, nato pa namočimo vanj košček kruha in šop peteršilja, ter pustimo, da se peče. Olje precedimo in ga lahko uporabimo kot sveže.

6. Če se vam vžge olje v ponvi, ni treba prestrašeno odskočiti, marveč pokrijte samo ponev previdno od strani s kako desko (n. pr. deska za valjanje testa) in ogenj bo v trenutku ugasnil.

7. Proti migreni poznamo veliko zdravil. Če vam že vse drugo ne pomaga več, poskusite s sledečim: sveže bršljanove liste iztisnemo in vdihavamo dalj časa vonj bršljanovega soka. Mogoče bo pomagal!

8. Popolnoma napačno je mnenje gospodinje, ki misli, da mora vsa kuhinjska dela opravljati stoji. Visoka pručica ali pa star klavirski stolček nam jako dobro služita v kuhinji pri pomivanju posode, čiščenju zelenjave ali likanju.

9. Duh po tabaku odstranimo iz sobe, če obesimo vanjo čez noč vlažno gobo, ki bo vrkala ves dim.

10. Sedaj je čas, da nabereite rožmarina in ga obesite v šopkih, da se suši. Nato ga shranite v pločevinasti škattli, da ne izgubi duha. Rožmarinov čaj (50 gramov rožmarina na 1 liter vode) je dober po vročinskih boleznih in učinkuje osvežujoče proti utrujenosti in duševni ali telesni izčrpanosti.

Za naše otroke

Otroci tako hitro rastejo, da se res ne spleča, da bi jim kupovali kaj več perila. Njihovo skromno garderobo dopolnimo vsako leto s kakim novim kosom, pa je dete preskrbljeno. Sedaj v avgustu, ko so naše poletne obleke že v redu, si lahko vzamemo toliko časa, da uredimo otroške stvari. Katera je količkej pripravna, bo lahko sešila vse sama, če ne, si pa pomagamo tudi z domačo šiviljo. Preprosta vezenina ali drobni robčki in enostavni naberki krase modele, ki jih predstavlja naša skica.

1. Spalna pižama iz belo-modro karirastega barhenta je primerna za dečka ali deklico od 2-4 let. Ovratniček in žepki so lahko okrogli ali konicasti, napravimo dolge ali kratke rokavčke.

2. Kombineža za 10 letno deklico iz belega tankega šifona je

ob straneh rahlo nagubana. Spalna srajca iz istega tvoriva je nabrana pod ozkim oplečnikom. Sem spadajo še kratke hlačke, ki se nosijo pod kombinežo.

3. Kombineža, hlačke in spalna srajca za 11-13-letno deklico je iz enobarvne ali rožaste pralne svile.

4. Model iz belega ali rožastega batista za 5-7-letno deklico. Spalna srajčka je spredaj ob straneh in na hrbtu obilno nagubana. Kombineža in hlačke so obrobljene z vezenimi zobčki.

5. Spalna pižama in jutranja halja za dečka ali deklico. Pižama je iz rožastega tobralka, domača halja pa, ki služi obenem tudi kot kopalni plašč, je iz temnomodrega froteja.

6. Zelo originalna jutranja halja je napravljena iz volnenega jerseyja v živomodri barvi. Rokavčki, ki segajo do komolca, so rezani kimono. Model, ki ga spletemo lahko tudi na roko, je primeren za 7-letnega otroka.

KUHINJA IN GOSPODINJSTVO

Z možgani nadevane kruhove rezine.

Beli, bolj ozki štruci odrežemo skorjo. Kruh narežemo na prst debele rezine tako, da se po dve in dve na eni strani držita malo skupaj. Nato vsako rezino pomočimo v mleko in jih postavimo na desko. Medtem očistimo telečje možgane in jih pripravimo na masti s čebulo in peteršiljem, osolimo in zmerno popoprano. Pustimo jih, da se ohladi. Med dve rezini namažemo eno žlico možganov, namočimo v raztepeno jajce in povaljamo v drobtinicah. Nato jih v masti ocvremo. Na mizo jih damo s solato.

Goveji zrezki z gobami.

Zelo okusni so goveji zrezki, pripravljene z gobami. Vzamemo govedino od križa. Zrezke potolčemo in osolimo, gobe očistimo, narežemo na tanke listke, operemo in ocedimo. V ponvi razbelimo masti, na njej svetlorumeno prepražimo čebulo in nato zrezke naglo opečemo na obeh straneh. Potem dodamo gobe in pokrijemo ponev, katero smo potegnili proč od ognja na stran štedilnika. Zrezki naj se počasi dušijo z gobami do mehkega. Medtem jih večkrat obrnemo in gobe premešamo. Če hočemo imeti malo več omake, potresemo sedaj zrezke z zvrhano žlico moke, ki naj se malo popraži, zalijemo z juho, popoprano in dodamo še malo kisle smetane. Zraven serviramo nov krompir, ki smo ga olupili in ga skuhalih s peteršiljem v slani vodi.

Lešnikova štruca.

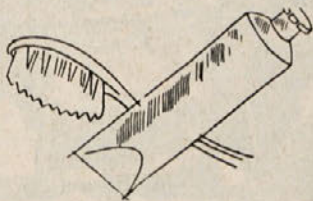
Cenene piškotke, ki se dobro ohranijo, si pripravimo takole: 2 rumenjaka in celo jajce penasto vmešamo s 15 dkg sladkorja in lupinico 1 citrone. Temu dodamo sneg 2 beljakov in 30 dkg moke ter na koščke zrezanih lešnikov ali orehov. Iz testa napravimo podoligasto štruco, ki jo na pomazanem pekaču spečemo. Ko je še vroča, jo narežemo na tanke rezine.

Jabolčni ali marelični kruhki.

Za postne dni zelo dobra, cenena močnata jed. Potrebujemo: 30 dkg moke, 10 dkg sladkorja, 4 dkg masla, 1 jajce, ½ kg jabolk ali marelic, 1 pecilni prašek, malo mleka in citronove lupine. Maslo penasto vmešamo z jajcem in sladkorjem, dodamo moko s pecilnim praškom in toliko mleka, da je testo mehko kakor za kekse. Razdelimo ga na dva dela. Polovico zvaljamo in ga položimo na pomazan pekač. Prej si pripravimo ½ kg olupljenih in tako narezanih jabolk (marelice samo razpolovimo), katere naložimo sedaj na testo, jih potresemo s sladkorjem in cimetom. Nato zvaljamo še drugo polovico testa ter z njim pokrijemo jabolka. Povrh pomažemo z raztepenim jajcem in spečemo. Spečeno potresemo s sladkorjem in narežemo na primerne kose.

Zdravi zobje in lepa usta

Ko bi ženske vedele, koliko so lepše, kadar se smehljajo, bi bilo gotovo manj kislilnih obrazov na ulici in doma. Lepo oblikovane ustnice, ki pa seveda ne smejo biti predebelo šminkane, so najlepši okvir zdravim in bleščečim zobem. Vsa-

ka ženska bi morala posvečati čim več pažnje svojim zobem, da jih ohrani čim delj lepe in zdrave. Vsi že vemo danes, da je treba umivati zobe najmanj dvakrat dnevno (zlasti važno je umivanje zvečer) z zobno ščetko, ki naj ne bo premehkka, in kako dobro kremo za zobe.

Toda to običajno ne zadošča. Vsaj dvakrat na leto moramo iti k zobozdravniku, da nam odstrani zobni kamen in pregleda zobe. Nujno je, da navadimo otroka že zelo zgodaj, da si sam umiva zobe, kar je najboljšo poročilo za lepoto njegovih ust, ko bo dorasel. Često zanemarjamo pri otrocih tako zvane mlečne zobe, češ,

saj bodo tako izpadli. Vendar je to mnenje popolnoma zgrešeno. Če so prvi zobje slabi, okužijo ti potem naslednje in škoda se pozneje le s težavo popravi. Tudi če imajo otroci zobe pregoste, preredke, če jim strlijo navzven itd., vse to se da v mladosti z malimi stroški popraviti. Peljite otroka k specialistu o pravem času, ko bo dorasel, vam bo gotovo hvaležen.

Kolikokrat so grdi zobje pokvarili kariero kake igralko ali pevke, kolikokrat povzročijo, da je kaka sicer ljubka ženska zaradi zob na pogled grda.

Imamo pa še druge vzroke, da negujemo zobe. Že res, da veliko pripomorejo k lepoti ust, vendar je njihov namen zlasti praktičen. Narava nam jih je dala zato, da z njimi žvečimo hrano. Če zobje niso v redu, človek ne more dobro gristi. Tu je začetek številnih želodčnih bole-

ni. Sem spada tudi neprijeten duh iz ust, ki je običajna posledica zanemarjenih zob, zaradi česar trpi toliko ljudi.

Poleg zob moramo posvetiti nekaj pažnje tudi ustnicam. Šminkanje se je danes že tako udomačilo, da skoraj nobena ženska v mestu ne more biti brez črtala za ustnice, če hoče biti na pogled mlada

in lepa. Vsekakor pa je neumestno, če se šminkajo mlada dekleta, ki imajo že po naravi dovolj rdeče ustnice. Zadostuje, če potegnemo s ščetko za zobe nekajkrat čez ustnice, ki se napno in izgledajo bolj polne. Veliko šmink, zlasti one, ki dobro držijo, je presuhih, kar škoduje ustnicam. Vsak večer je treba odstraniti šminko z vazelino ali kako drugo maščobo, da se koža na ustnicah preveč ne izsuši in ne razpoka. Zelo važna je tudi izbira črtala in šminkanje samo. Preveč

kričeče barve, kakor oranžnordeča, vijolična ali rjavkasta učinkujejo kaj hitro neokusno. Zlasti pa je treba gledati na to, da se ustnice skladajo z barvo oči in las. Kar stoji eni, naredi drugo grdo in obratno, zato mora biti izbira individualna.

PFAFF

ŠIVALNI STROJI

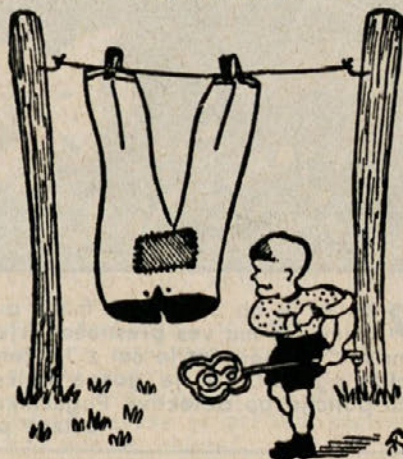
TAVČARJEVA 7. TELEFON 2687

Ženske — vojaki.

>Takole fletna moram pa biti jaz v uniformi . . . <

Očetove hlače

ali maščevanje je sladko.

Kdo je umoril gospo Jeričevo?

1 Neko nedeljo se je gospod Jerič z ženo odpravil v Preserje, da bi v Ljubljani sulce lovila. Ob uspavajočem šumljanju vode je gospa Jeričeva zadremala. Ko je bila ura 3:15 je Jerič šel v bližnjo vas po cigarete. Tedaj se je priklatil neki potepuh in zagledal torbico, ki je ležala ob košarici v travi. Tiho se je priplazil in jo odnesel.

3 Dr. Bergant se je vrnil z detektivom Pogačnikom. Dognal je, da je nesrečni ženi nekdo prebil lobanjo — najbrž s težkim kamnom. Jerič je izjavil, da je našel ženo mrtvo, ko se je vrnil s Preserja. Zapestna ura gospe Jeričeve se je ustavila ob 3:25, steklo je bilo zdrobljeno.

2 Ko se je ob 3:45 peljal mimo po cesti zdravnik dr. Bergant, ga je Jerič ustavil in mu ves prestrašen izjcljal: „Moja — uboga — žena je — mrtva!“ Dr. Bergant je šel z Jeričem k bregu Ljubljani in si nesrečo pobilje ogledal. Ker je gospa Jeričeva bila že mrtva, se je takoj odpeljal na policijo po detektiva Pogačnika, Jeriču pa poprej naročil, naj dotlej ostane pri mrtvi ženi.

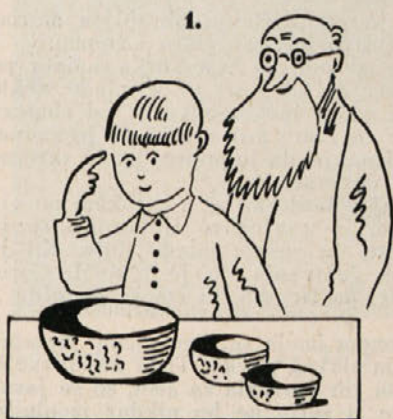
4 Detektiv Pogačnik je takoj prevahal vso okolico in v neki gostilni iztaknil potepuha pa ga odpeljal na policijo. Potepuh, neki Berčič, je kmalu priznal, da je ukradel ročno torbico, a prisegel, da Jeričeve ni umoril. Zadeva je ostala zagonetna.

Dr. Bergant pa je zaradi neke malenkosti, ki jo je bil zapazil, izrazil svoj sum detektivu. Ta je morilca takoj aretiral.

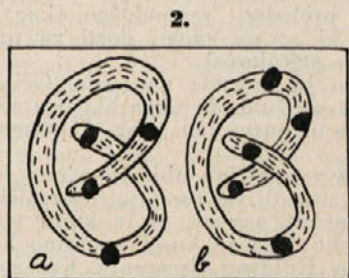
Kdo je umoril gospo Jeričevo in zakaj ga je dr. Bergant osumil?

Reševalcem bo žreb poklonil tri polnilna peresa. — Rešitve pošljite do 15. avgusta na: Uredništvo Obiska (uganka), Kopitarjeva 6, Ljubljana. — Glede rešitve kriminalne uganke v 7. številki glej stran 359.

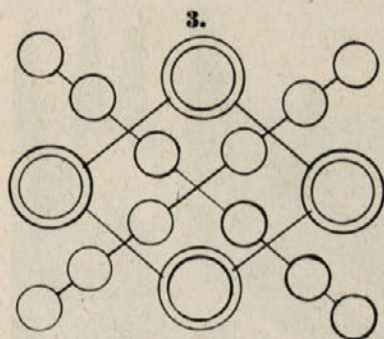
Prevedjanje

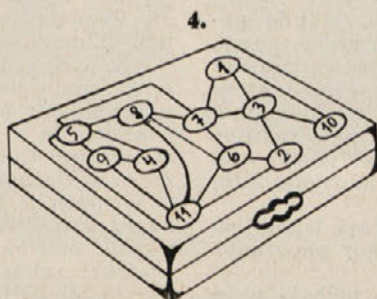
1. Zane ima na mizi dve majhni in eno večjo skodelo. V shrambi pa ima le toliko mleka, da bi z njim lahko do roba napolnil obe mali skodeli, večjo skodelo pa samo do neke mere; ali pa, da bi do roba napolnil eno malo in večjo skodelo. Svojemu nečaku Janezu je dal nalogo, naj z isto količino mleka napolni vse tri skodele do roba. Janez je nalogo rešil. Kako?

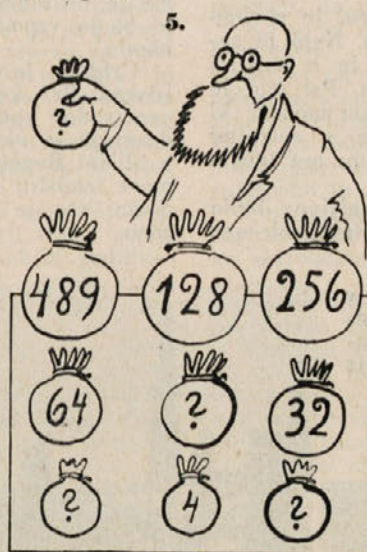
2. Na podobi vidiš dve prestici, posejani z rozinami. Ali moreš v enem samem rezu obe prestici razdeliti na 9 delov, tako da bo na vsakem delu po ena rozina?

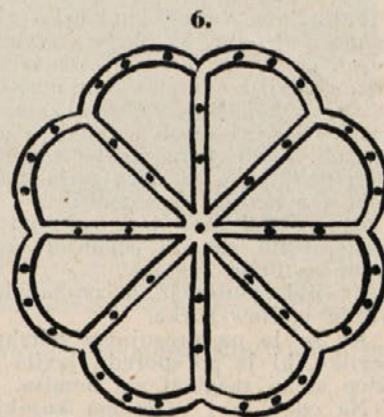
3. Vstavi števila od 0 do 15 v gornje kroge, tako da bo vsota števil v večjih krogih 40 in vsota števil v manjših krogih na vsaki izmed obeh diagonal prav tako 40!

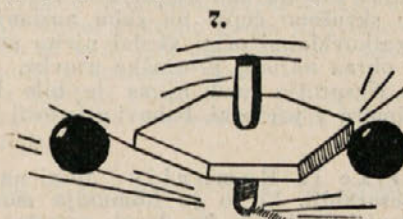
4. Zane je za poročno darilo dobil dragoceno skrinjico s patentno ključavnico, ki je ne moreš odpreti z nobenim ključem. Na pokrovu so gumbi, ki nosijo številke. Če pritisneš na gumbe, katerih številčna vsota znaša 50, se skrinjica sama odpre. Pri tem pa moramo opozoriti na neke tajnosti: začetni moraš s številom 10 in končati s številom 11; poleg tega morajo posamezni gumbi, katerih števila seštevaš, biti med seboj neposredno zvezani s črto. Tako na pr. lahko pritisneš po vrsti na gumbe 6, 7, 5, 9, 4, ne pa na 3, 6, 4, itd. Torej celotna zveza iskanih gumbov bo dala za vsoto 50, pri tem pa ne smeš nobenega števila vzeti dvakrat. Po kakšnem vrstnem redu moraš iti, da se bo skrinjica odprla?

5. Zane je 1000 dinarskih novcev razdelil v 10 vrečicah tako, da lahko izplača poljubno vsoto do 1000 din., ne da bi mu bilo treba odvezati katero od vrečic. Na katerih vrečicah je sam označil, koliko je v njih. Za ostale štiri pa moramo uginiti, koliko dinarjev je spravil vanje.

6. Lady Littlewood iz Romleya na Skotskem je imela prav dragoceno zaponko, vso posuto z briljanti. Zaradi nekih majhnih popravil jo je dala juvelirju. V svoji neprevidnosti mu je povedala, da se ni še nikoli potrudila, da bi vse kamne preštela. Njena mati da ji je nekoč povedala, da si je red in število lahko zapomniti: če začneš od srede in greš po kraku okrog do konca sosednjega kraka, našteješ vedno osem kamnov (prim. podobol). — Potem ko jo je popravil, je juvelir zaponko vrnil. Lady Littlewood je štela po materinem pravilu in se prepričala, da je vse v redu. Ko si je pa kasneje njen brat zaponko bliže ogledal, je zapazil, da je juvelir zmaknil štiri briljante. Kako je goljufivi juvelir to napravil?

7. V neki ljubljanski ljudski šoli je dal učitelj učencem nalogo, naj vsak nariše svojo najljubšo igračo. Mihec je takoj narisal svojo »marjanco«. Komur ta igrača ni poznana, povemo, da je to vrtavka, ki jo je treba zavrteti. Vrtavka pri naglem kroženju odbija majhne kroglice, ki potem — če je igralcu sreča naklonjena — popadajo v luknjice v leseni skledi, v kateri se vrtavka vrti okoli svojih kroglic. Na podobi vidite Mihčevo risbo. Priznali boste, da je kar čedna. Skledice z luknjicami ni znal narisati. Zato pa je narisal vrtavko, ki v polnem teku odbija dve kroglici. Le eno prav debelo napako je pri tem zagrešil. Kaj mislite, katero?

Glede rešitve ugank v 7. številki, imen reševalcev in razpisa novih nagrad glej str. 359

G. Lafumée

Mrfvaški zvonec

Palladium, veliko londonsko gledališče, je bilo natrpano z gledalci, ki jih je privabil nov in pisan spored. Zeljne oči so se napajale ob vragolijah in spretnostih najrazličnejših glumačev in umetnikov, nasladna ušesa pa so se kopala v valovju zategnjenih in sladkobnih pesmi. Gledalci so ob vsakem prizoru radi in darežljivo ploskali. Kljub temu pa bistremu očesu ni moglo uiti, kako neki pritajen občut strastnega pričakovanja prešinja vso nepregledno množico.

Ze več dni pred tem večerom so kričavi lepaki na prestolniških zidovih oznanjali prvi nastop nepoznane umetnice Belle Elmora.

Vsiljivi časnikarji so izvohali le to, da prihaja nova zvezda iz New-Yorka.

Ko se je na prosojnem odrskem zaslonu prikazala številka, ki je po sporedu javila Bello Elmoru, je gledalce lahko razgibal val nemira. Nato je vse utihnilo.

Na oder je v plešočem koraku pridrsela zelo zala ženska. Snopi žarkov so obsipavali razkošno svileno oblačilo, bogat niz diamantov ji je polzel po vsem telesu in vitke roke so obteževale zapestnice, gosto posejane z žarečimi dragulji. Celotni kroj in vsi okraski so spretno in namerno poudarjali čarljiv ženski stas, ki naj bi budil v gledalcih draž poltenosti.

»Zdaj vam bom zapela svojo najnovejšo pesem,« je dejala z nosljivim ameriškim naglasom in se lahko priklonila. Nato je mučno skremžila ustnice in močno tresljajoči, pa barvno neskladni zvoki glasu so zajeli prostorno dvorano. Pritajena spremljajoča godba je kar utonila.

Kljub razočaranju pa je občinstvo ostalo strpno do neznane zvezde. A po drugi kitici so morali zastor spustiti. Tedaj se je utrgal plaz viharjih krikov, ostrih žvižgov in ogorčenih ugovorov.

Ko je Bella Elmora prišla v oblačilnico, je skrbno snela dragulje, slekla obleko in jo strgala. Nato je zagnala na tla čopko črnih nojevih peres in z nogami cepetala po njih, da jih je čisto scefrala. Pri tem je besno kričala nad sključenim petdesetletnim možem, ki je skrušeno čepel na robu naslanjača in s solznimi kratkovidnimi očmi gledal njeno početje, in mu lučala v obraz najbolj prostaške psovke.

Nasprotje med njima je bilo kar ganljivo: Bella Elmora v prešerni, bahavi mladosti z bohotnim telesom,

dr. Crippen pa strt in od življenja obrabljen stavec. Belli Elmori je bilo pravo ime ga. Cora Crippen.

Dr. Crippen jo je spoznal v New-Yorku kmalu po smrti svoje prve žene. Zaljubil se je v mlado dekle sedemnajstih let. Nič ga ni moglo odvrniti od slepega naklepa, da jo vzame za ženo, niti sin, ki ga je zaupal materi, niti Corino priznanje, da je poprej imela skrivne zveze z vlačugarskim mešetarjem.

Crippen je bil tedaj v letih, ko se v moškem poraja nagib, da štiti žensko, in z njegovo ljubeznijo se je mešala meglena zavest, da rešuje mlado dušo. Ko je pretekel zakonski rok žalovanja, jo je poročil. Corin oče je bil Poljak, mati pa Nemka, ki sta se priselila v Ameriko.

Cora je s tem zakonom imela skriven račun: strastno je želela, da bi postala slavna pevka. Toda najslavnejši glasbeni veščaki, ki sta jih vprašala za svet, so se jasno strinjali v tem, da se ji zelja ne bo nikdar izpolnila. Ker njen glas ne bi zmozel vlog prvih opernih pevk, se je odločila, da si bo osvojila svet s svojo mamljivo lepoto v zabavnih gledališčih.

Medtem ko je dr. Crippen opustil zdravniški poklic in kot potnik mogočne tvrde obiskoval večje lekarne, da bi si pridobil potrebni denar za nakup izrednih draguljev, ki naj bi bodočo zvezdo prikazali v vsem svojem žaru, se je Cora pripravljala za prvi nastop v Londonu. Ko je bilo denarja dovolj za potovanje in reklamo, sta se takoj vkrčala.

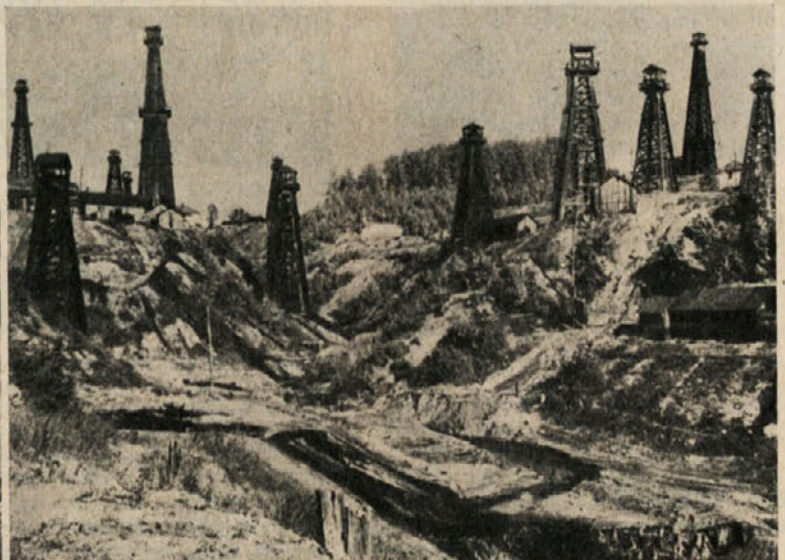
Tu je Bella Elmora, ki ji sama sprememba imena ni mogla dati glasbenega daru, doživela polom.

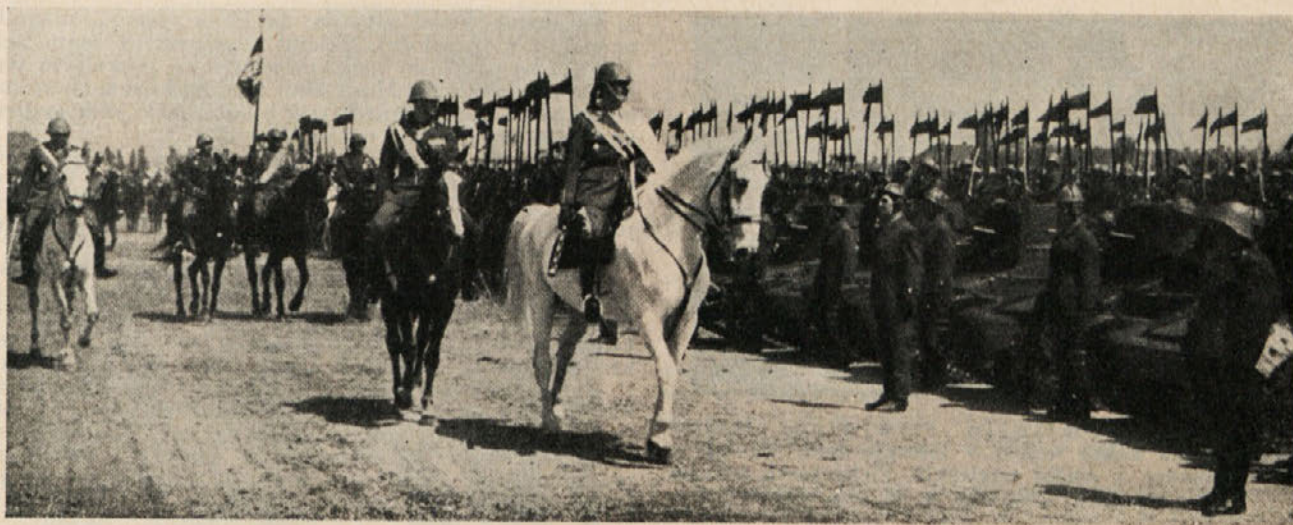
Neuspeha ni mogla preboleti ravnodušno, kar bi spričo njene mladosti, ki se ne zmeni dosti za prve nerodnosti, človek lahko pričakoval.

Z vso penečo jezo se je spravila na moža. Očitala mu je, da nima umetniškega čuta, da nima blagega srca, ki bi jo vzpodbujalo na naporni poti proti lepotnemu idealu.

Crippen je skušal na vse načine ublažiti njeno jezljivost. Brž ko mu je utrudljiva prodaja lekarniških proizvodov spet vrgla nekaj novcev, ji je kupil nove dragulje in okraske. Vrhu tega je kupil imenitno hišo v bližini Regent Parka v Hilldrop Crescentu. Kar si le more izmisliti ljubeče moževo srce za udobnost novega doma, vse je dr. Crippen preskrbel, da bi razveselil ženo.

Slike iz Romunije: Mlini na veter v Besarabiji, ki jo je Romunija morala odstopiti Sovjetom. Na desni: petrolej, romunsko bogastvo in romunsko pogubo, črpajo iz nešteti vrelcev pod Karpati.

Romunska vojska, ki je brez boja prepustila Besarabijo, žitnico Romunije, Sovjetom. Kralj Karol in prestolonaslednik Mihael pri paradi.

Bella Elmora pa ni črhnila najkrajše zahvalne besede. Vse je grajala, nazadnje pa celo zahtevala, da hoče spalnico imeti čisto zase.

»Pa jaz?« je ponižno ugovarjal Crippen.

»Ti si pa lahko postaviš divan v pisarni svoje poslovne hiše!«

To je bilo manj kot ločitev, a več ko resen spor. Poslej sta živela drug ob drugem vsak svoje življenje.

Ceprav je Bella Elmora v Palladiumu tako sramotno propadla, je vendarle vneto zahajala v družbo igralcev in pevcev. Posrečilo se ji je celo, da so jo sprejeli za članico v slovitem gledališkem združenju Music-Hall-Guild. Ni bilo dolgo pa so jo izvolili za odbornico v tem združenju. Pri mnogih sejah je stalno sedel ob njeni strani mlad igralec Bruce Miller. Često so se te seje zaključevale v Crippenovi hiši.

Crippen je imel le še eno zatočišče: poslovno pisarno v Albion Houseu, v središču Londona. Tu se je potopil v trgovska pisma in poslovne račune. Za tajnico je imel mlado Škotinjo, gospodično Edith Le Neve. Bila je drobna in imela velike, plahе oči pa bogate kostanjeve lase. Crippen je bil ljubezniv do nje. Čeprav mu navade mestnega olikanca niso bile v krvi, se je podeželsko deklo močno zavzelo zanj. Iz ljubeznivosti se je med njima stakala pristrčna vez.

Dr. Crippen je živel tri leta v tako razcepljenem dvojnem življenju. Ko je podnevi opravil svoje posle, je z Editho odšel v kak prijazen hotel okoli paddingtonskega kolodvora, zvečer pa je spet povzel vlogo ponižnega, molčečega zakonca, ki je moral ustreči muham in potratnim željam Belle Elmore.

Nekega dne pa je dr. Crippen pretrgal svoj molk.

»Danes sem napravil izredno dobro kupčijo,« je dejal ženi. »Povabiva vse znance in prijatelje na bogato večerjo. To bo hkrati lepa prilika, da si po dolgem času spet nadeneš vse dragulje, ki sem ti jih podaril, pa še tiste, ki jih imaš shranjene v banki.«

Zvečer so prišli povabljeni: g. Martinetti z gospo, najbližja soseda; Bruce Miller, igralec; g. Nash, režiser; nekaj igralk in člani odbora Music-Hall Guilda. Večerna slavnost je bila prav živahna. Pili so in plesali do pozne noči. G. Martinetti in gospa sta se poslovila kot zadnja gosta in oba sta še videla, kako je Crippen svoji ženi pristrčno stisnil roko.

Dva dni po slavnostni večerji je odbor Music-Hall Guilda prejel pismo, ki ga je podpisala Bella Elmora. Sporočila mu je, da se je morala v vsej naglici vkreati na parnik in odpraviti v Ameriko, ker ji je neki sorodnik prav resno obolet. Prosila ga je, naj hkrati sprejme njeno ostavko.

Ta novica je zbudila nekako presenečenje in dokaj pikrih opazk glede njene neolikanosti. Prijatelji gospe

Crippenove so sodili, da bi vendarle lahko bila poslednjič obiskala odbor in se poslovila. Vseeno pa so na vsakoletno slavnostno večerjo, ki ga je prav v teh dneh imel Music-Hall Guild v dobrodelne namene, povabili dr. Crippena. Nekateri so bili presenečeni, da je dr. Crippen pripeljal s seboj svojo tajnico. Začudenje je bilo toliko večje, ker je gospodična Edith Le Neve ob tej priliki nosila bogat nakit draguljev Belle Elmore. Crippena so vpraševali o raznih stvareh. Odgovoril je, da ga poslednje novice, ki jih je prejel od svoje žene močno vznemirjajo, ker je kmalu po prihodu v Združene države dobila pljučnico.

Preteklo je mesec dni. Tedaj se je Edith vselila v Crippenov dom kot oskrbnica. O veliki noči je Crippena spremljala na potovanju v Dieppe. Od tod je Crippen poslal sosedi gospe Martinetti brzojavko, v kateri ji je sporočil, da mu je žena umrla.

Ko se je vrnil v London, so dnevniki objavili njeno osmrtnico.

Tedaj pa si je gospodična Le Neve z neko otročjo bahavostjo nadela ne samo ves ostali nakit Belle Elmore, marveč celo njena krzna in dragocena peresa za klobuk. To je pa dobrim prijateljem pokojne gospe Crippenove bilo le preveč. Zmenili so se in svoj sum zaupali režiserju Nashu in ga napotili v Scotland Yard.

Nadzornik Dew in detektiv Mitchell sta dobila nalog, naj preiščeta Hilldrop Crescent 39, ker je Bella Elmora na skrivnosten način izginila.

Nadzornik Dew mi je sam pripovedoval vso zgodbo pri nekem kosilu.

Kako presenečen sem bil spočetka, mi je dejal. Sreča je, da sem takih razočaranj že vaje! Človek misli, da ima ribico v rokah, pa se mu gladko izmuzne. Po tem, kar sva slišala o doktorju Crippenu, sva vedela, da je zrel za vislice.

Mitchell in jaz sva kakor lovska psa planila na sled. Šlo je za to, da iztakneva kaj, kar bi dalo osnovo za obtožbo, da je dr. Crippen umoril svojo ženo. Dospela sva do vrat omenjene hiše in pozvonila. Prikazala se je mlada Škotinja, ena najlepših deklet, kar sem jih kdaj videl.

»Scotland Yard!« sem ji dejal.

»Káko presenečenje!« je odvrnila. »Moje ime je Edith Le Neve, s čim vama lahko ustrezem?«

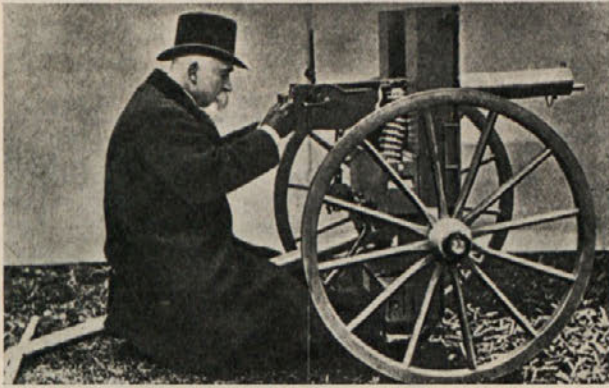
Rekel sem ji, da bi rada govorila z dr. Crippenom.

»O, zdaj ga ni tukaj! V svoji pisarni je.«

»Ali bi naju, prosim, peljali tjakaj?«

»Prav rada, dovolita samo, da grem po klobuk.«

Nato smo odšli. Po poti smo se pogovarjali ko stari znanci. Kmalu smo dospeli v Albion House. Gospodična Le Neve je poznala vse ovinke v tej ogromni hiši in nas takoj pripeljala v doktorjevo pisarno.

Stoletnica izumitelja strojnice, Hirama Maxima, pada kakor nalašč v letošnje leto. Maxim je bil Amerikanec v službi angleških Vickersovih tovarn. Prva njegova strojnica je iz leta 1882.

Crippen ni bil ne priljuden ne odljuden. Mož petdesetih let, podoben mnogim drugim: obraz brez izrazite poteze, siv v vsej pojavi.

Ponudil nama je cigarete, ki sva jih odklonila. Nato je kazal vso uslužnost, da uteši najino radovednost. Ob prvem vprašanju glede usode njegove žene sem mislil, da se bo zgrudil.

»Moj Bog,« je zastokal, »zdaj sem pa v sramoti, čeprav sem ukrenil vse, da bi se ji izognil! Jasno, gospod nadzornik, ona ni mrtva, izdala me je, osramotila in zapustila. Po neki slavnostni večerji, na katero sva povabila mnogo znancev in prijateljev, mi je ogorčeno očitala, da se nisem dostojno ponašal. Veste, imela je čisto razdrapane živce zaradi neuspehov na odru in valila vso krivdo name, ne vem zakaj. Priznala mi je, da se je zatreskala v mladega igralca in da namerava z njim odpotovati v Ameriko. Skušal sem jo pomiriti, a zastonj. Naslednje jutro sem odšel v pisarno. Ko sem se vrnil, sem spoznal, da je izvršila svojo namero.

Morda sem ravnal napak, gospod nadzornik! Vidite, miren človek sem, imam bolesten strah pred govoricami

Izumitelj tanka, odločujočega orožja v sedanji vojni, je Francoz J. L. Breton, ki je izdelal prvo tako bojno vozilo 1914. Mož je popolnoma hrom. Edino z ustnicami proži čudovite električne priprave, ki mu pomagajo živeti.

in zdrahami. Vedel sem pa, da bi ta sramota utegnila ugonobiti moj položaj. Sklenil sem prikriti ženin beg. To vam bo pojasnilo vse skrivne ovinke, po katerih sem hodil: pismo odboru Music-Hall Guilda, ki sem ga spisal, posnemajoč njeno pisavo; vest o boleznih, ki sem jo širil, nazadnje še sporočilo o njeni smrti.

Ne želim ji prav nič hudega, res ne, a s svojo sebičnostjo in večnim očitovanjem mi je zagrenila vse življenje. Če je zdaj v Ameriki srečna z Bruceom Millerjem, Bog ji blagoslovi to srečo! Jaz pa je ne bi želel nikdar več videti. Zame je mrtva.

Prosil sem Crippena, naj nama dovoli, da preiščeva njegov dom. Doktor je prav rad privolil. Med potjo je pojasnjeval, da so dragulji njegova last, ne pa Belle Elmore. Na beg da se ji je tako mudilo, da je več krznenih oblačil zapustila. Vse je podaril svoji tajnici.

Nato sva skrbno prevohala vse sobane, kuhinjo in klet, a nikjer ni bilo nič sumljivega. Preden sva doktorju in lepi Skotinji voščila lahko noč, sva mu še svetovala, naj skuša po angleških in ameriških dnevnikih poizvedeti, kje je njegova žena, da bi utihnila sumničenja glede Belle Elmore.

Petindvajsetletnica italijanskega vstopa v svetovno vojno: današnjega voditelja Italije aretirajo, ker se je odločno zavzemal za vojni nastop Italije ob strani zaveznikov.

Nekaj dni sem bil strašno nemiren. Imel sem občutek, da sem šel slepo mimo neke skrivnosti v doktorjevi hiši. Taval sem v popolni temi, a vendar sem nosil v sebi jasno slutnjo, da nekaj ni prav s to zadevo. Sam ne vem natančno, kaj me je nekega večera prignalo pred skrivnostno hišo. Z meglenim izgovorom na ustih sem se bližal vratom. Se zdaj mi brni v ušesih glas zvonca, ko sem pozvonil. Zvonec je tako žalostno zapel, da je odmevalo po vsej mračni hiši. Nenadoma me je obšla zavest: v tej hiši mora biti mrlič. Nihče se ni oglasil.

Nato sem stekel v najbližjo gostilno in telefoniral Mitchellu. Ker ga ni bilo več v Scotland Yardu, sem najel avto in se odpeljal na njegov dom. Bil je ravno pri večerji. Prijel sem ga za laket in mu zaklical: »Pojdi, pojdi, izginila sta!«

Mitchell je precej razumel. Spustil je nož in vilice in takoj šel za menoj. Preden sva prišla v Hilldrop Crescent, je priklical še nekega stražnika, ki nama je pomagal, da sva s silo odprla vrata.

Nato se je ob svitu električnih svetilk začela zelo natančna in naporna preiskava, ki je trajala skoraj štiri ure. Naposled je detektiv Mitchell v kleti odkril, da je omet okrog neke zidne opeke malo svetlejši kakor druge. Izkopali smo opeko in iztaknili skrivno luknjo v zidu. Brskali smo po njej in v svojo grozo izvlekli nekaj kosov človeškega mesa, ki jih je premeteni morilec s kemičnimi tekočinami tako prepojil, da ni bilo nobenega smrada.

Obširna strokovna preiskava naslednjih dni je prinesla dokaz, da je Crippen Belle Elmore zastrupil z mišnico. Nato se je večer za večerom spravil na stra-

Med najslovitejše letalce v sedanji vojni je spadal 19 letni Avstralec Cobber Cain (drugi na desni), ki je sam sestrelil 49 nasprotnih strojev — potem pa se ubil.

hotno delo, da je v kleti raztelesil truplo in meso rezal s kosti. Kakšno mešanico je uporabil, da je preprečil razkroj mesa, ne bomo nikdar zvedeli. Ko se je v Edithinem spremstvu odpeljal v Dieppe, je vzel s seboj kovčeg, v katerem so bile kosti in glava nesrečne umorjenke. Na vožnji čez Rokavski preliv se je znebil grozne prtljage. Zakaj je hotel ohraniti mesene kose trupla doma, bo ostala Crippenova skrivnost. Strah? Maščevanje živčno strtega človeka?

Takoj po prvi hišni preiskavi je Crippena obsedel tolikšen strah, da se je vkrcal na prvi parnik, ki je plul proti Kanadi. Gospodično Le Neve je preoblekel v mladeniča, vrgel stran svoje naočnike in privel drugo ime.

A Scotland Yard mu je že bil za petami. Po kablu in po radiu je vsem ladjam sporočil natančen opis zločinčev. Parnik Montrose še ni zapustil Rokavskega preliva, ko je njegov kapitan že osumil Crippena. Opazil je rdečo liso na nosu: dokaz, da je prej nosil naočnike; opazil je, da se je Crippen večkrat pozabil ozreti, če ga je kdo nenadoma poklical po imenu, s katerim se je kot potnik vpisal; opazil je, da je spremljajoči »mladenič« čudno zaokroženih bokov. Vse to še ni dalo gotovosti. V opisu, ki ga je kapitan ponovno prečital, je našel na podrobnost, da nosi morilec v ustih zobno protezo in da ima na desnem podočniku zgoraj in na drugem sekalcu levo spodaj zlato krono.

Kapitan je Crippena povabil v pivnico. Naslonil se je ob mizo in mu pripovedoval najbolj smešno zgodbo, kar jih je vedel. Crippen se je zasmel na vsa usta in pri tem mu je zobna proteza malodane izpadla.

Scotland Yard je prejel željeno poročilo. Nadzornik Dew se je vkrcal v Liverpoolu, aretiral ubežnika v Quebecu in ju pripeljal v London. Kapitan pa je prejel 100 funtov, ki jih je za nagrado razpisala policija.

Pod križnim ognjem ostrih sodnikovih vprašanj je dr. Crippen naposled priznal zločin. Obsodili so ga v smrt na vešalih in ga usmrtili v pentonvillski jetnišnici.

Edith Le Neve so oprostili vsake kazni, ker se je izkazalo, da je bila pri umoru čisto nedolžna in da zločina ni hotela izdati iz skoraj otroške bojazni. Malo so ji pomagale tudi njene čiste, lepe oči in zagovornikov jezik.

(Konec.)

(Nadaljevanje str. 337.)

V stroju začenjamo bolje videti. Pa ni to zarja, kakor smo jo pričakovali. Zrak je težak in naznanja bližnji dež. Oblaki ovirajo sonce, da bi razsvetlilo čemerno in grdo noč. Navzočnost sonca opažamo, ne da bi ga videli. Upali smo na kopel toplote in sončnega soja, pa nam ni dano ne prvo ne drugo.

Treba se je odreči dvigu, zadovoljiti se moramo s kompasom, tako bo velik del dneva. Nebo sivo, morje sivo.

Pokličem po radiu stroje. Kmalu mi pridejo odgovori. Lahko sporočim v Rim, kjer je že dan, da dvanajst strojev v redu in v popolnem sestavu plove proti Natalu in da so že premagali približno tretjino leta.

Ne vem še natančno, zakaj se ni posrečil odlet dveh hidroplanov, ki sta ostala v Bolami. Zdaj ko nam luč dneva, čeprav zastrta in negotova, pomeni konec more, mi telegrafist, poročnik Venturini prinese sporočilo komandanta Ilarija, ki me obvešča o prvem in o drugem stroju.

Recagno je srečno odletel, pa izgubil hitrost, kar se ob tako izrednem bremenu lahko zgodi in spet trčil ob vodo ter izgubil ves desni čoln, ki se je razbil in usmrtil strojnika Foisca. Motorni čolni za pomoč, so brž prišli na mesto in rešili oba pilota ter radiotelegrafista, ki so bili nepoškodovani.

Komandant Ilari mi sporoča tudi, da se je letalo Iboer nekaj minut po odletu vnelo in izgnilo v kratkih sekundah iz nezanih razlogov, ki pa jih ni bilo mogoče pripisovati niti najbolj razumljivi napaki pri manevriranju spričo izredne spretnosti pilotov.

Ob tem sporočilu ostanem nekaj minut v pravi skrbi. Nočem verjeti, da je to končna resnica. V samem sebi se borim proti podobi smrti. Prva moja misel je bila, da nisem maral verjeti, da bi bili tako hrabri tovariši izgubljeni.

Zapovem v Bolamu, naj ojačijo iskanje. Potem se zagrizem v premišljevanje, kakšni bi mogli biti vzroki nesreče.

Ugotovili jih bodo natančno, ko bomo prišli v Natal, in sicer po pričevanju tistih, ki so videli nesrečo ali z višine svojih strojev, kakor so to mogli storiti številni piloti, ali pa z obrežja pri Bolami. Na kraju nesreče se je vzdignil ogromen plamen.

Ena stvar mi postaja gotova: Iboer je bil žrtev kratkega stika. Stvar je kaj lahka spričo razsvetljevalnih naprav za potne luči, za pilotsko kabino in za radio, zaradi česar je treba na krovu imeti veliko akumulatorjev.

Dokler letimo, ne morem zvedeti drugega. Toda kmalu mislim, da je nesrečni dogodek treba zapisati med tista nedoumljiva dejstva, do katerih pride v letalstvu, kadar dosežeš meje možnosti. V teh trenutkih je dovolj samo utrinek časa, ki te zavede do neopaznega zgrešenega giba, ki postane usoden. Če pride potem kakor pri Iboerju, do kratkega stika, je vzrok poloma močnejši od sleherne človeške volje in spretnosti in ga je treba pripisati neovladljivi igri usode.

(Nadaljevanje str. 335.)

Otrl sem solzo iz očesa in rekel:

»To je hvaležnost.«

Amerikanec pa je uvidel, da je šel predaleč.

»All right,« je rekel pomirjajoče, »Vaše stopnice so končno čisto nora stvar, toda uvideti morate, da potujem le za oddih.« Pri tem pa je bil njegov obraz že sinj-rdeč od nečloveškega napora in težko se je že upiral ogromnemu nahrbtniku. Pomirjen sem mu odvrnil:

»A tako, potujete za oddih? Zakaj mi niste tega že takoj povedali?«

Obrisal si je pot s čela in mi podal roko: »Sedaj pa naprej, ob 18.20 moram biti v Blanskem, v načrtu imam še mnogo težkih reči. Vse za oddih.«

In odšel je, da se je iskriilo pod podplati.

Jaz pa sem se mnogokrat z zadoščenjem spomnil nanj. Bil je mlad človek z načeli in z mnogo energije!

Ortodokсни damski gambit

(Buenos Aires)

O. Cruz
(Brazilija)

1. d2-d4
2. c2-c4
3. Sb1-c3

I. Pleci
(Argentiniya)

- Sg8-f6
- e7-e6
- d7-d5

Torej po stari izhojeni poti „pravovernih“. V poslednjih letih jo zlasti mlajši mojstri, ki se ne zanimajo več za arteriosklerozne ortodoksne variante najrajši mahajo po zapletenih stezah Nimcovičeve indijske obrambe s 3. ... Lb4. Ta obramba je damskemu gambitu vlila izdatne hormone in ga močno pomladila.

4. Lc1-g5 Sb8-d7

pozicija častitljive starosti! Ponovimo slavno pesem: beli napada d5 dvakrat neposredno (s c4 in Sc5) in enkrat posredno (z Lg5, ki veže skakača), a hudo bi se uštel, če bi d5-kmeta skušal ugrabiti. Zakaj na 5. cxd pride 5. ... exd 6. Sxd, SxS! 7. LxD, Lb4+ 8. Dd2, Ld2:+ 9. Kd2:, Kd8: in črni je dobil figuro.

5. e2-e3 c7-c6
6. c4xd5

Ne dovolj črnemu, da bi po 6. Sf3 mogel preiti v Cambridge-Springs varianto: 6. ... Da5, 7. Sd2, Lb4 8. Dc2, v kateri se črni še zmeraj lahko dosti „demokratično“ giblje, saj ima na voljo več poti, ki nudijo zanimive obrambe, na primer: 8. ... 0-0 ali 8. ... Se4 ali pa 8. ... dxc.

6. e6xd5

Prišli smo do značilne pozicije, ki sama po sebi narekuje bodoči bojni razvoj: beli bo skušal razviti črno damsko krilo in tamkaj izsiliti kako odločilno korist, črni pa bo nameril svoje moči proti belemu kraljevemu krilu s tem, da bo s trdnjavama čimprej zavzel napol odprto e-linijo, postavil skakača na e4 in oba lovca naperil na belega kralja.

7. Lf1-d3 Lf8-e7
8. Dd1-c2 0-0
9. Sg1-f3 Tf8-e8
10. 0-0

Na tem mestu stojimo pred kritičnim razpotjem glede načrta, po katerem naj beli hodi. Lahko se namreč odloči, da kratko rokira in začne prodirati na damskem krilu. V ta namen pa bi bilo bolj gibčno: 10. a3, Sf8 in zdaj šele 11. 0-0, Sh5 12. LxL, DxL 13. Tab1 pripravljajoč b4. Iz mojstrske prakse pa je bolj znana tale zanimiva pot: 10. a3, Sf8 11. 0-0-0, Le6 12. g4, Tc8.

10. Sd7-f8
11. Sf3-e5 Sf6-g4
12. Lg5xe7 Dd8xe7
13. Se5xg4 Lc8xg4
14. Tf1-e1 De7-g5
15. Sc5-e2 Ta8-d8
16. b2-b4

Beli je torej začel s svojo akcijo na damskem krilu, da bi oslabil črno kmetsko fronto. Zato bo moral črni iskati svoje koristi v napadu na belo kraljestvo.

16. a7-a6
17. a2-a4 Td8-d6
18. b4-b5 c6xb5
19. a4xb5 a6xb5

Akcija na damskem krilu je belemu na pogled dobro uspela. Ždaj grozi prodreti s trdnjavama v črni tabor, tako da je črni prisiljen, da se odloči za oster napad.

20. Ld5xb5 Te8-c8
21. Dc2-a2 Sf8-g6
22. Te1-c1 Tc8-d8
23. Tc1-c7 h7-h5

Znak za odločen napad — zdaj je čas!

24. Se2-g3 Td6-f6
25. Tc7xb7?

Beli nekam brezskrbno spravlja, ne sluti, da črni oblaki nosijo točno in strelo. Bolj previdno bi bilo: 25. Le2, LxL (na 25. ... h4 pride 26. LxL, DxL 27. De2 itd.) 26. DxL, h4 27. Dh5, DxD 28. SxD, Tb6 itd.

25. h5-h4
26. f2-f4

Na to je opiral svojo brezskrbnost, češ zdaj bomo likvidirali črne grožnje. A glej spaka!

26. Sg6xf4!
27. e3xf4 Dg5xf4
28. Sg5-h1 Df4xd4+
29. Sh1-f2 Tf6xf2
30. Da2xf2 Dd4xa1+
31. Lb5-f1 Da1-f6

Črni je z natančno kombinacijo v petih potezah pridobil dva kmeta. Razumljivo, da zdaj menja vse, kar mu pride pod prste.

32. Df2xf6 g7xf6

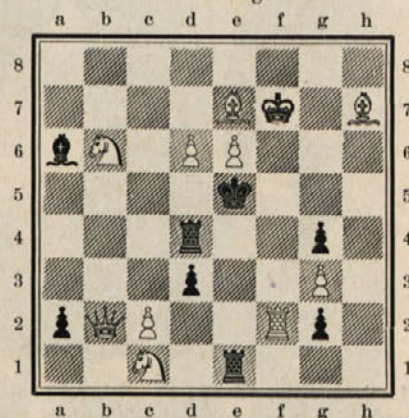
Morda bo pa partija neodločena, ko sem mu pohabil kmete, si misli beli.

33. Tb7-b4 d5-d4!
34. Lf1-d3 Kg8-f8
35. Kg1-f2 Kf8-e7
36. Kf2-e1 Lg4-e6
37. Ke1-d2 f6-f5
38. Ld3-f1 f5-f4!
39. Kd2-d3 Le6-f5+
40. Kd3-d2 Lf5-e4

Proti prodiranju črnih dveh prostih kmetov ni zdravila. Zato se je beli vdal.

Problem št. 18

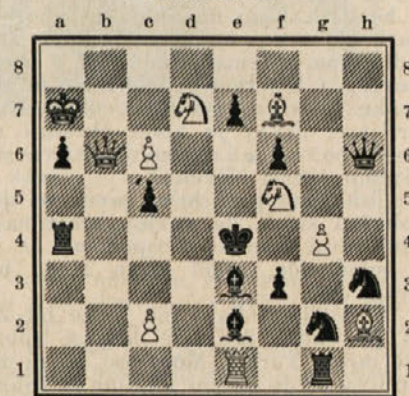
L. Reitberger

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 19

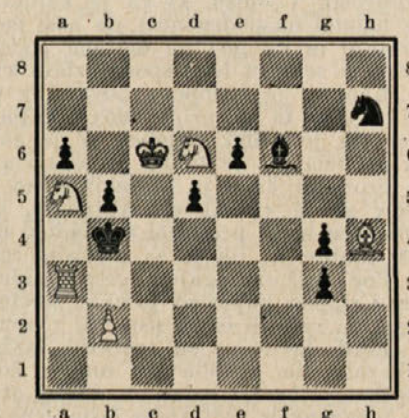
E. Salardini

Beli matira črnega v dveh potezah.

Problem št. 20

P. Bowater

Beli matira črnega v treh potezah.

Glede rešitve problemov, imen reševalcev in razpisa novih nagrad gl. str. 359

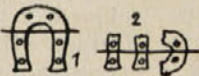
Rešitve šahovskih problemov in ugank v 7. številki:

Rešitev ugank v 7. številki.

1. Zane naj bi vliil v kanal vode in žoga bi takoj splavala na dan.
2. Podoba kaže, kako je treba torto v treh rezih prerezati, da bo razdeljena na osem enakih delov: v dveh rezih navzkrižno navpično in v enem rezu vodoravno skozi vso torto.

3. Po eni cevi priteče v eni minuti 11, po drugi pa 7 m³ vode.
4. Naloga je na videz lahka, če pa začneš trikotnike seštevati, se boš prepričal, da je izredno težka. Tako muhasta je, da so v njej skoraj vsi reševalci — utonili. Vseh trikotnikov je namreč natančno 64, nič več in nič manj.
5. Vrstni red po velikosti naših petorčkov je tale: Mihec, Francelj, Lojze, Janez, Pavel.
6. Ker je ob času, ko se Zane v Ameriki vkrea, sedem parnikov, ki prihajajo iz Evrope, že na potu, bo Zane vsak dan srečal dva parnika in na celotni morski poti trinajst. Stirinajsti parnik je pravkar v luki pristal, ko se je Zane vkrcal; petnajsti parnik pa ravno zapušča Evropo, ko se Zane izkrea.
7. Podkev moremo po pogoju naloge razbiti le po načinu, ki ga kaže podoba: s prvim udarcem odbijemo zgornji polkrog podkve; nato položimo vse tri kose drug poleg drugega in jih z drugim udarcem razbijemo po sredi.

8. V smislu prvega kolesca se bo vrtelo vsako drugo kolesce, torej 3., 5. in 7. kolesce.
9. Da bo sod do polovice napolnjen, bo moral Zane vliiti vanj ne samo sedem in pol škafov vode, kakor bi človek takoj mislil, temveč nekaj več. Pri prvem odgovoru bo reševalec kaj hitro prezrl, da je sod trebušasta posoda, ki v svojem srednjem delu drži precej več kot pet škafov vode. Ker nismo podali potrebnih mer (premera dna, premera sredine in natančne višine, ki so potrebne za izračunavanje vsebine sode), zadostuje odgovor, da mora Zane vliiti v sod več ko sedem in pol škafa vode. To je vse, kar je ta uganika hotela.

Vseh devet ugank ni nihče pravilno rešil. Zato smo za vse nagrade zebali med vsemi reševalci, ki so vsaj štiri uganke pravilno rešili.

Tako so pravilno rešili:

Langerhole Jože, Skofja Loka; Kozar Lojze, Brežice; Virant Vladimir, Celje; Skoda Ignac, Strupeg Tone, oba Mokronog; Gams Alfonz, Knjaževac; Kessler Valeska, Porenta Viktor, Baloh Evalija, Košir Zmagoslav, Hvale Bronka, Vovk Ela, Debeljak Alojz, vsi Ljubljana; Zagrajšek Ernest, Zupančič Franc, Planinšek Ivan, Planinšek Stanka, Frass Marijan, vsi Kranj; Stukel Jakob, Skofja Loka; Veršič Mihael, Veržej; Mihelčič Hilda; Cenčič Jakob, Tijasno; Benedik Valentin, Loke; Perbil Blaž, Velenje; Zupan Jože, St. Vid; Okorn Josip, Domžale; Ogrin Nace, Rog, Slatina; Kavčič Vinko, Jesenice; Urbančič Stanko, Vrhnika; Likar Rudolf, Vončina Karel, Adolf Trček, Videnšek Ana, vsi Ljubljana; Ster Blaž, Slavko Prešeren, oba Tržič; Iza Palčič, Tunjice; Medved Tina, Zagorje; Jurica Marija, Litija.

Nagrado so dobili:

1. Skoda Ignac, Skocijan p. Mokronogu (Undset; Kristina, Lavransova hči); 2. Benedik Valentin, Loke (I. Cankar; Moje življenje); 3. Medved Tina, Zagorje (F. Bevč; Človek proti človeku); 4. Kessler Valeska, Ljubljana (A. Munthe; S. Michele); 5. Videnšek Ana, Ljubljana (J. Jurač; Kraj umira); 6. Ogrin Nace, Rogaška Slatina (J. Trunk; Amerika in Amerikanci).

Za reševalce ugank v tej številki imamo te-le nagrade:

1. Ložar-Vodnik: Slovenska sodobna lirika; 2. Stele: Umetnost zapadne Evrope; 3. Kranjec: Med Napoleonom in Leninom; 4. Milo Urban: Živi bič; 5. Rene Bazin: Iz vse svoje duše; 6. Durych: Marjetica.

Za prve tri nagrade pridejo v poštev le tisti, ki bodo rešili vse uganke, za ostale pa vsi, ki bodo rešili vsaj štiri.

Rešitve pošljite do dne 15. avgusta na: Uredništvo »Obisk« (uganke), Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Urednikov opomin: Rešitve morajo reševalci poslati do 15. vsakega meseca. Pri tej številki se je pripetilo, da sem dobil nekaj sicer brezhibnih rešitev šele 16., ko je bil seznam reševalcev in nagradencev že v stroju, tako da zamudnikov nisem mogel več upoštevati.

Naročnina: za celo leto Din 72.—, za pol leta Din 38.—, za četrta leta Din 20.—, posamezna številka Din 7.—; za inozemstvo celoletno Din 100.—. — Naročnina se plačuje vnaprej po položnici poštne hranilnice št. 17.915 ali pri upravi v Ljubljani, Kopitarjeva ulica — trgovina Ničman.

»Obisk« izhaja vsakega 1. v mesecu. — Rokopisi se ne vračajo. — Urejuje Mirko Javornik. — Za uredništvo odgovarja Ludvik Klakočar. — Izdaja in tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Rešitev kriminalne uganke v 7. številki.

Detektiv Kocmur je po vsej pravici lahko prijavil umor, saj je imel v rokah zelo tehten dokaz, da tu ne gre za nesrečo, kakor je izpovedal gospod Vidmar. Ta je namreč pripovedoval, da je konj dirjal v smeri, ki jo je pokazal z roko. Če bi se Marija Sokličeva tedaj udarila smrtno s celom ob grčavi veji, bi morala pasti vznak, vsekakor pa ne bi mogla ležati tako, kakor jo vidimo na podobi 2., namreč narobe: glavo ima tam, kjer bi morale biti noge. Tak padee pa, kakor je tu, je docela nemogoče. Nihče se trupla ni dotaknil, edinole Vidmar je bil priča »nesreče«, in ker je Kocmur zvedel, da bo Vidmar zdaj dobil 150.000 dinarjev, se ni motil, ko je prijavil umor. Vse je zlobni očim zvito napravil, pozabil pa je truplo obrniti, in s svojim sicer premetenim čvekanjem se je sam izdal.

Vidimo, da so naši reševalci postali že kar dobri detektivi. Od mnogih rešitev je bilo le nekaj napačnih ali takih, ki niso prinesle zadostnega dokaza, ki bi nedvomno izprical umor.

Prepričevalen dokaz so poslali:

Skoda Ignac, Skocijan; Gams Alfonz, Knjaževac; Rott Jožef, Hotič; Kline Mirko, Kragujevac; Rupar Jože, Zalec; Kessler Valeska, Bajec Zinka, Debeljak Alojz, S. Magolič, Porenta Viktor, Baloh Evalija, Košir Zmagoslav, Hvale Bronka, vsi Ljubljana; Zupančič Franc, Zagrajšek Ernest, Planinšek Ivan, Frass Marijan, vsi Kranj; Berčič Mirko, Stražišče; Podboršek Vinko, Heregovac p. Bjelovaru; Stibrič Jože, Novo mesto; Luznar Bernard, Selca; Bergant Franc, Kavčič Vinko, oba Jesenice; Turk Viktor, Begunje p. Cerknici; Furman Slavko, Pragersko; Brvar Borislava, Šibenik; Rozman Ciril, Podnart; Stukel Jakob, Skofja Loka; Alič Francka, Poljane; Virant Vladimir, Celje; Kozar Lojze, Brežice; Vidmar Ignacij, Litija; Mihelčič Hilda, Zagorje o. Savi; Čebin Zvonko, Sv. Benedikt; Ošina Stefan, Zeljko Alojzij, oba Trbovlje; Perbil Blaž, Dobovičnik Minka, oba Velenje; Benedik Valentin, Loke p. Zagorju; Cenčič Jakob, Tijasno; Zupan Jože, St. Vid; Gracer Franc, Pančevo; Okorn Josip, Domžale; Ogrin Nace, Rogaška Slatina; Mikec Marija, Begunje; Urbančič Stanko, Vrhnika; Sikovec Rudi, Loke; Koren Jože, Soštanj; Ster Blaž, Slavko Prešeren, oba Tržič; Likar Rudolf, Mira Röthl, Trček Vinko, Videnšek Ana, dr. Krekova v. gosp. šola, B. Kump, Rous Marija, vsi Ljubljana; Jurica Marija, Litija; P. Sedej, Jesenice.

Nagrado so dobili:

Stibrič Jože, Novo mesto; Turk Viktor, Begunje p. Cerknici; Jurica Marija, Litija.

Rešitve šahovskih problemov v 7. številki.

Problem št. 15: 1. Ke6—d7! Lep diplomatski unik črnega kralja.

Na: 1. ... Lf3×d5, 2. Lb1—d3 mat.
Na: 1. ... Ke4×d5, 2. Dd8—g8 mat.
Na: 1. ... Dg4—d4, 2. Sf5—e3 mat.
Na: 1. ... Dg4×h4, 2. Sd5—e3 mat.
Na: 1. ... Lf3—e4 (e2), 2. Sd5—e3 mat, itd.

Problem št. 16: 1. Lh1—b7!

Na: 1. ... De7—d6, 2. Sf2—d3 mat.
Na: 1. ... De7×d7+, 2. Sb6×d7 mat.
Na: 1. ... Le6—d5, 2. Tf1×d5 mat.
Na: 1. ... Le6—e4, 2. Tf4×e4 mat.
Na: 1. ... Le6—b3, 2. Sb6—a8! mta, ne pa Sf2—h1, ker črna dama lahko krije šah na e3.
Na: 1. ... Tb2—b4, 2. Sf2—e4 mat.
Na: 1. ... Tb2×b6, 2. Sf2—h1 mat, itd.

Problem št. 17: 1. Tb3—b7!

Na: 1. ... Td5×d6, 2. c7—e8 S+, Td6—d7+, 3. Se4—d6 mat.
Na: 1. ... Se4×d6, 2. c7—e8 S+, Sd6×b7+, 3. Dd8—c7 mat.
Na: 1. ... Sh7—f8, 2. Dd×f8+, Kf7×f8, 3. c7—c8 d mat.

To bi bile glavne variante, v katerih se še skriva kopica lepih problemskih misli in strateških načrtov s šahi in protišahi. Odlični problem velikega komponista Kiplinga.

Vse tri probleme so pravilno rešili:

Zeljko Alojzij, Trbovlje; Mirko in Alojz Berčič, Stražišče; Jernej Veljko, Ljubljana; Jože Tinkar, Slovenj Gradec; Miha Petrovič; Zagreb; Vincenc Sivko, Jesenice; L. Polajnik, Maribor.

Zreb je izbral:

1. Zeljko Alojzij, Trbovlje (Deledda; Golobi in jastrebi);
2. Jernej Veljko, Ljubljana (Jammes; Gospod Ozeronski);
3. Ludvik Polajnik, Maribor (Lippert; Od duše do duše).

Za reševalce problemov v tej številki imamo te-le nagrade:

1. Mattanovich: Elektrotehnika (I. in II. del); 2. Constantin Weyer: Usodna preteklost; 3. Turgenjev: Plemiško gnezdo.

Rešitve pošljite do 15. avgusta na: Uredništvo »Obiska« (šah), Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Urednikova torba: G. Sacer: Za to številko žal prekasno. Iz radovednosti sem si takoj nekoliko ogledal 1. problem. Veseli me, da je zavel nov pomladni veter, še bolj pa me veseli, da ste sprejeli mojo analizo, kakor je bila mišljena. Vse bom natančno pregledal in upam, da bo prihodnja številka že kaj prinesla.

Prečitaj!

Vse naročnike »Obiska« nujno opozarjamo, da mora biti naročnina za vse leto poravnana do konca tega meseca. 9. številke ne bomo poslali nikomur, ki bi tega ne upošteval.

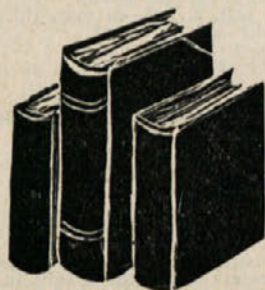
Uprava „Obiska“

Če rabim album za fotografije, ga kupim v trgovini

H. NIČMAN

LJUBLJANA, KOPITARJEVA 2

kjer mi nudijo res krasno izbiro albumov s pripadajočimi ogličmi po najnižji ceni

Knjigoveznica

JUGOSLOVANSKE TISKARNE

LJUBLJANA, KOPITARJEVA ULICA ŠT. 6-II.

Knjigoveški oddelek: Zaloga knjigovodstvenih in drugih poslovnih knjig za trgovce, urade, ustanove i. t. d. Lastna črtalnica. Izdelava poslovnih knjig po naročilu. — Vezave vseh vrst, od preprostih do luksuznih.

Torbarski oddelek: Lepe damske torbice iz zaloge ali izdelane po osebem naročilu. Listnice, kovčegi, aktovke, denarnice, pasovi po izberi ali naročilu. — Primerno za darila.

Nizke cene! — Solidno delo! — Točna postrežba!

Film o Mali Tereziji, zaščitnici Francije

»Thérèse Martin« je naslov krasnemu francoskemu filmskemu delu o življenju najpriljubljenejše svetnice modernega časa. Film je režiral Maurice de Canonge, glavno vlogo v njem igra mlada Irène Corday. Slike iz filma kažejo Tereziko kot pobožnega otroka, kot novinko pri karmeličankah, kamor je mogla iti šele po dolgem odporu rodbine; vidimo jo ob obredu slovesnih obljub, kot tolažnico bolnikov — in v štiriindvajsetem letu na smrtni postelji in na mrtvaškem odru.

Irène Corday — v vsakdanjem življenju.

Obisk